

Khetti Duniyan, Patiala

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

All Subject to Patiala Jurisdiction.

Rs.10/-

Editor : Jagpreet Singh • RNI/42269/83 • Issue Dated 13-01-2024 • Vol.42 No.02 • Ph. : 0175-2214575, 90410-14575 • Page : 16 E-mail : khetiduniyan1983@gmail.com

ਠੰਡਾ ਮੌਸਮ ਕਣਕ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਠੰਡਾ ਮੌਸਮ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਲਈ ਬੜਾ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਆਈ ਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਅਨ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਤੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਡਾ. ਅੱਜੇਕ ਕੁਮਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਣਕ ਦਾ ਫੁਟਾਗ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਝੜ ਵਧੇਗਾ। ਅਗੇਡੀ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਦਸੰਬਰ 'ਚ ਤਾਪਮਾਨ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿਸਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਸਾਰਾ ਹੁਣ ਰੁੱਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਜਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਬੀਜੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਦਾ ਝੜ ਵੀ ਵਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਭਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮੌਸਮ ਠੀਕ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਏਗੀ। ਪੀਲੀ ਕੁੰਗੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਕਣਕ ਬਚ ਗਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧੇਗੀ। ਪੈਸਟ ਤੇ ਸਟੈਮ ਬੋਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਵੀ ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ 35 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ 'ਤੇ ਬੀਜੀ ਗਈ ਕਣਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਧੇਰੇ ਝੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-826 ਤੇ ਡੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ-303 ਜਿਹੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਸਾਮਿਲ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਣ ਵੱਜੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲ ਵੱਧ ਕਣਕ ਹੋਣ ਦੀ

ਉਮੀਦ ਬੱਚ ਗਈ ਹੈ। ਆਈ ਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਣਕ ਬਰੀਡਰ ਡਾ. ਰਜਵਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਠੰਡਾ ਮੌਸਮ ਅਗੇਡੀ ਤੇ ਪਿਛੇਡੀ ਬੀਜੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਥਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ

ਪਸੂ ਪਾਲਣ, ਡੇਅਰੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਜਾਵੇ। ਸੋਡਾਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤਾਪਮਾਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰੀੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੁੱਡੀਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਹੀਟਾਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੇਨੀਆ ਦੇ ਵੱਲੋਂ ਪਸੂ ਧਨ ਨੂੰ ਠੰਢ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪਸੂਆਂ ਹੋਣ ਜਗ੍ਹਾ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ, ਜੋ ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਅਤੇ ਸਾਫ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਲਈ ਖਤਰਨਕ ਸਾਬਤ ਹੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਆਮ

ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹਾਈਪੋਥਰਮੀਆ ਹੋਣ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਠੰਢ ਵਿਚ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥਿਕ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਦੌਰਾਨ ਪਸੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇਕੱਲੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੈਲਟਰ ਇਨੋ ਪ੍ਰਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਲਈ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਸੋਡਾਂ ਵਿਚ ਪਟਸਨ ਦੇ ਬੈਗਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਪੱਲੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਢ ਦੌਰਾਨ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਵੱਸ ਵਾਰਮਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਮੋਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ

ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਚੰਗੀ ਪੇਸ਼ਟਿਕ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਕਿਸਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਚੰਗੀ ਪੇਸ਼ਟਿਕ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਤੰਦਰੂਸਤੀ ਲਈ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਲਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਸੂ ਢੁੱਕਵੀਂ ਮਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਪਸੂ ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਸੂਆਂ ਲਈ ਤਜ਼ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ। ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਭਣ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢੇ ਜਾਨਵਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਵੈਟਰਨੀ ਇਲਾਜ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੀ.ਏ.ਆਈ. ਨੇ 294.10 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ

ਕਾਰਨ ਕੈਂਡੀ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ 0.22 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਕੇ 55,700 ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਜੋ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਖਰੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਐਸੇਸੀਇਸ਼ਨ ਅਫ ਇੰਡੀਆ (ਸੀ.ਏ.ਆਈ.) ਨੇ 2023-24 ਸੀਜ਼ਨ ਲਈ 294.10 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਦੇ ਅਪਣੇ ਦਬਾਅ ਵਾਲੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ 'ਚ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਤੁਲ ਐਸ. ਗਨਾਤਗਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਕੁੱਲ ਸਪਲਾਈ 92.05 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ 60.15 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਮਦ, 3 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਦੀ ਦਰਮਦ ਅਤੇ 28.90 ਲੱਖ ਗੰਢਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਆਤੀ ਸਟਾਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸੀ.ਏ.ਆਈ. ਦੇ ਸਥਿਰ ਅਨੁਮਾਨ ਨੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ।

2022-23 ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ ਬ੍ਰੂਜ਼ੀਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਉੱਚ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਨ, ਵਧੀ ਹੋਈ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਤਿ, ਗਲੋਬਲ ਸਪਲਾਈ 'ਚ ਵਧ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਲਟ ਅਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਸੁਸਤ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਵਧ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕਪਾਹ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਬਾਲਵਰਮ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

2017-18 ਦੌਰਾਨ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ 30.62 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 2022-23 ਵਿਚ 10.80 ਫੀਸਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ। ਗਲੋਬਲ ਕਪਾਹ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਨੇ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ, ਨਵੰਬਰ ਵਿਚ ਬ੍ਰੂਜ਼ੀਲ ਕਪਾਹ ਸਿਪੈਟ 'ਚ ਵਧ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਤਰਰਸ਼ਟਰੀ ਕਪਾਹ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ (ਆਈ. ਸੀ. ਏ. ਸੀ.) ਨੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਕਪਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਲਗਤਾਰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਖੱਪਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। 2023-24 ਅਮਰੀਕੀ ਕਪਾਹ ਬੈਲੈਸ ਸੀਟ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਜ਼ਕੋਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਖ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕਾਰਨ ਕੈਂਡੀ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ - 0.25 ਫੀਸਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਨਾਲ 26438.85 ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ।

KS Group PUNJAB

www.ksagrotech.org
sales@ksagrotech.org

ਕਿਸਾਨ ਖੁਸ਼ਗਾਲ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਗਾਲ

ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸਟਰਾ-ਗੀਪਰ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਓ

KSA Straw Reaper

Contact No.

+91 92170-70555
+91 92170-71755

ਕੇ.ਐਸ. ਐਗਰੋਟੈਕ ਪ੍ਰਾ.ਲਿ.
ਗਾਈਕੋਟ ਰੋਡ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਪੰਜਾਬ

ਕੋਰਾ ਕੀ ਹੈ ?

ਉਤੀਂ ਭਰਤ ਦੇ ਬਾਬੀ ਵਿੱਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਕੋਪ ਦਰਸ਼ਕ ਤੋਂ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਨਿਊਨਤਮ ਤਾਪਮਾਨ 4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਰਾ ਪੈਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤ੍ਤਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨਾਲੋਂ

ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ

ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੁਝਾਅ

ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਕੋਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਫਸਲ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਪੜਾਅ

ਪਵਨੀਤ ਕੋਰ ਕਿੰਗਰਾ, ਸਰਬਜੋਤ ਕੋਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੋਰ ਗਿੱਲ,
ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ,
ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ (ਮੈਂ. 94787-61003)

ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਪੱਤੇ, ਕੁਰੰਬਲਾਂ ਅਤੇ ਛੁੱਲ ਆਦਿ ਕੋਰੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਲੂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਤਕਰੀਬਨ -2⁰ ਅਤੇ ਟਾਚਨੀਆਂ -3⁰ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ 'ਤੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਠੰਡ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਲੂ, ਮਟਰ, ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਦੇ ਭੂਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਸਾਜ਼' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਗਤਾਰ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ, ਵਧੇਰੇ ਨਮੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜੀ ਹੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਘਟ ਕਾਰਨ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਅਨੁਕੂਲ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਚਾਅ ਲਈ ਉਪਾਂ

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੋਰਾ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਲਾਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਪਰਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਮਾਰੂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਘੱਟ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

★ ਠੰਡ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਜ਼ਕ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੈਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਸਲ ਦੀ ਕੋਰੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ

ਪਲਾਸਟਿਕ ਢੀਆਂ ਸ਼ੀਟਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਢੱਕਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਸ ਕਰਕੇ ਗੂੰਝੇ ਰੰਗ ਦੀ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸ਼ੀਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

ਖਾਦ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਆਧਾਰਿਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

★ ਅਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਰੇ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ 24-48 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਰੇ ਬਾਰੇ ਅਗਾਊ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੰਦਿਨੀ ਕਿਸਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੋਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਨ ਵੇਲੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਸ਼ੀਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਨਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਫਰ ਗਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਥੱਲੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

★ ਠੰਡ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਨਜ਼ਕ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਪੈਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਸਲ ਦੀ ਕੋਰੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ / ਸਰਕੰ /

ਲਗਭਗ 3-4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਨਿਊਨਤਮ ਤਾਪਮਾਨ 4 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਤੋਂ ਥੱਦਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤਹ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 0 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਵੱਧ ਨਮੀ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕਣ ਜੰਮ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਕੋਰੇ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਪਰਤ ਜੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖਸ ਕਰਕੇ ਸਰਦੀ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਮਾਟਰ ਅਤੇ ਆਲੂ ਆਦਿ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਗਾਜਰ, ਸ਼ਲਗਮ ਅਤੇ ਗੋਭੀ ਆਦਿ ਉਪਰ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਸਲ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਰੇ ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਫਸਲ ਦੀ ਕੋਰੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ

ਹਾੜੀ ਦੇ ਪਿਆਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ

ਸੰਜੀਵ ਅਹੂਜਾ, ਉਰਵੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ,
ਕਿਸੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਰੋਪੜ (ਮੈਂਬ੍ਰੇਈ 99882-27872)

ਮਰਲੇ) ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਨਰਸਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਰਸਰੀ ਬੈਂਡਾਂ ਵਿੱਚ 10 ਕੁਲਿੰਟਲ ਪੱਤੀ 8 ਮਰਲੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੜੀ ਹੋਈ ਰੂੜੀ (FYM) ਮਿਲਾਓ। 15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਉੱਚਾਈ, 1.2 ਮੀਟਰ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਵਿਧਾਨਕ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਬੈਂਡ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਬੀਜ ਨੂੰ 1-2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਢੁੱਧਾਈ 'ਤੇ ਲਾਈਨਾਂ (5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਢੁੱਗੀ) ਵਿੱਚ ਬੀਜੇ। ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਲੁਆਈ : ਖੇਤ ਨੂੰ ਢੁੱਧਾਈ ਹਾਲ ਵਾਹਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਡਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇੜਨ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਵਾਹਣ ਵੇਲੇ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਬਾਅਦ, ਬੀਜਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੀਕ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਭਰਭਰੀ ਰੂੜੀ ਜਾਂ ਵਹੀਂ ਕੰਪੈਸਟ ਨਾਲ ਢੱਕ ਦਿਓ। ਇਕਸਾਰ ਉੱਗਣ ਲਈ ਹਲਕਾ ਪਾਣੀ ਦਿਓ। ਨਰਸਰੀ ਬੈਂਡਾਂ ਨੂੰ ਝੋਣ ਦੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਤਲੀ ਵਿਚਕਾਰ 15x7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਢੁੱਗੀ ਉੱਤੇ,

ਵੱਡਰ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾਓ ।

ਖਾਦ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਹਾੜੀ ਦੇ ਪਿਆਜ਼ ਲਈ N:P:K ਦੀ ਸਿਫਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਖੁਗਕ 402020 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇਂ ਖੁਕਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

ਨਦੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਸਫਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਨਦੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਲੁਆਈ ਦੇ ਤੰਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਕੁਲ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਰੋਫ਼ੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ, ਗੋਲ 23.5 ਈ ਮੀ (ਆਕਸੀਫਲੋਰਫਿਨ) 380 ਮਿਲੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ (ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ) 200 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਦੀਨਾਂ ਤੇ ਕਾਥ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਦੇ 3 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਰੋਫ਼ੀ ਕਰੋ।

ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਚਾਈ ਪਨੀਰੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਨਮੀ ਦੇ ਆਧਰ 'ਤੇ 7-10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ 'ਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਪੱਕਣ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਕਟਾਈ ਤੋਂ 10-15 ਦਿਨ ਪਹਿਲੀ) ਤਾਂ ਸਿੰਚਾਈ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕੀੜੇ-ਮਕੈੜੇ ਅਤੇ ਰੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਨ : ਕੀੜੇ-ਮਕੈੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪਿਆਜ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ, ਬੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਬਲਬ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਕਖਾਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ।

ਪੁਟਾਈ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰ ਕਰਨਾ : ਜਦੋਂ ਭੂਕਾਂ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਟਾਈ ਕਰੋ (ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਮਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵੱਚ)। ਪੁਟਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੂਕਾਂ ਨੂੰ ਗੰਡਿਆਂ ਤੋਂ 1-2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿਓ। ਗੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਅੱਧ-ਦਸ਼ਬਰ ਤੋਂ ਮੱਧ-ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 15x7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਢੁੱਗੀ ਉੱਤੇ,

ਮਰੋਂ ਦੀ ਰਸ਼ਾਵ

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ
ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਕਖਾਮ ਜ਼ਰੂਰੀ

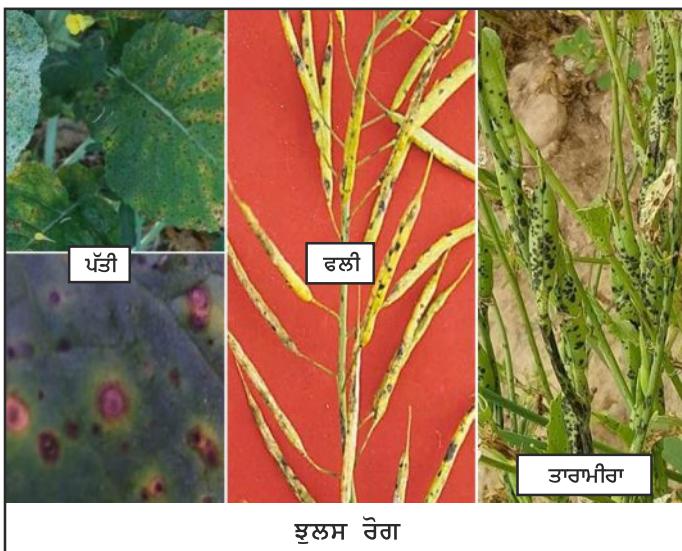
ਸਰੋਂ ਹਾੜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੇਲਬੀਜ਼ ਫਸਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਢੀ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀਝਿਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਸਲ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਰੋਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ

1. ਝੁਲਸ ਰੋਗ : ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭੁਰੇ ਤੋਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਛੋਟੋ-ਛੋਟੇ ਗੱਲ ਧੱਬੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀ ਫਸਲ ਦੀ ਗਰੀਬੀ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਪੀਲੇ ਧੱਬੀਆਂ ਦਾ ਰੋਗ : ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ

ਜਿਹੜੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਫਲੀਆਂ ਅਤੇ ਤਣੇ ਤੋਂ ਵੀ ਫੈਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਧੱਬੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਨਾਨੇ ਤੋਂ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਗਾੜੇ ਭੂਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਤਣੇ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਝੁਲਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਲੀਆਂ ਝੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਨਿੱਘ ਮੌਸਮ (15-20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ) ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ 75% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਮੀ)

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਫਾਰਮ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ, ਗੰਗੀਆਂ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਕੇ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਿੱਲੋਂ, ਡਾ. ਡੀ.ਆਰ. ਭੂੰਬਲਾ, ਖੇਤਰੀ ਖੋਜ ਕੇਂਦਰ, ਬੁੱਲ੍ਹਵਾਲ ਸੌਖਿਆਂ, ਸਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ, ਪੰਜਾਬ।

ਹਨ। ਨਮੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੱਬੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੀ ਉਲ੍ਲੰਘਨ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਬੁਟਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੁਕ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਣੇ ਬੇ-ਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਵਿਚ 10-20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਨਮੀ ਵੀ 90% ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਾਤਰਾ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਵਧੇ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਗਲੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਉਪਰ ਜਾਂ ਤਣੇ ਦੇ ਅੰਦਰ

ਦੀ ਗਰੀਬੀ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਚਿੱਟੀ ਕੁੰਗੀ : ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਵੀਂਗ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਢੀ ਨੁਕਸਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹਰ ਭਾਗ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਜ਼ੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹਰ ਭਾਗ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਰੇ ਪੱਦਿਆਂ ਦੇ ਤਣੇ ਟੁੱਟ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੋਠ ਰੱਖਣ ਲਈ 25 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 15 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲਾਉ।

ਕੀਝੇ

1. ਚਿੱਟਕਬਹਰੀ ਭੂੰਡੀ : ਇਹ ਇਕ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਚਮਕਦਾਰ ਕੀਝਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਹਲਕੇ ਗੁਲਾਬੀ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਪੀਲੇ ਧੱਬੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਸੰਤਰੀ ਪੀਲੇ ਅਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਧੱਬੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੌਵੇਂ ਬਾਲਗ ਅਤੇ ਬੋਚੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਚੂਸ ਕੇ ਚਿੱਟਕਬਹਰੀ ਭੂੰਡੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਟਕਬਹਰੀ ਭੂੰਡੀ

ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਹਮਲਾ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਰੋਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਫਸਲ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਬਾਅਦ ਬੂਟੇ ਮੁਰਸ਼ਾ ਕੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਰਚ-ਅਪੈਲ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਇਸਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੜ ਵਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਫਸਲ ਦੀ ਫਲੀ ਪੈਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੰਮ ਰੀਂ ਫਸਲ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚਟਾਖ ਜਿਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਬੂਟੇ ਮੁਰਸ਼ਾ ਕੇ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 3-4 ਹਫ਼ਤੇ ਪਿਛੋਂ ਲਾਉ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਿੱਟਕਬਹਰੀ ਭੂੰਡੀ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਲੇਟੀ ਸੁੰਡੀ

ਆਮ ਸੁੰਡੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ 11 ਜੋੜੇ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਕਿ ਆਮ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 8 ਜੋੜੇ ਪੈਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹਿਲਾਉਣ ਤੇ ਇਹ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਢੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸੇ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ 250 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਏਕਾਲਸ 25 ਈ ਸੀ (ਕੁਇਨਲਫਾਸ) ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ 60 ਤੋਂ 80 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਛਿੜਕਾਵ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਰਾਇਆ ਦਾ ਚੇਪਾ : ਚੇਪਾ ਸਰੋਂ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਕੀਝਾ ਹੈ। ਸਰੋਂ ਤੇ ਆਮ ਕਰਕੇ ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਧ ਮਾਰਚ ਵੱਧੇ ਰੰਗ ਦੇ ਧੱਬੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀ ਫਸਲ ਦੀ ਗਰੀਬੀ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਰਿਡਮਿਲ ਗੋਲਡ ਨੂੰ 100 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ

ਵਧੇਰੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ ਪਾਪਲਰ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ

ਗੁਰਵਿਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਛਿੱਲੋਂ, ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਾਕ
ਵਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੌਮੇ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ (ਮੋ. 81463-00636)

ਪਾਪਲਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਵਾਲਾ
ਅਜਿਹਾ ਰੁੱਖ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੀ ਨਰਮ
ਲੱਕੜ ਤੋਂ ਕਈ ਵਸਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਚਿਸ
ਦੀਆਂ ਤੀਲੀਆਂ, ਡੱਬੀਆਂ, ਪਲਈ, ਕਾਰਜ
ਆਦਿ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ
ਪਾਪਲਰ ਦੀ ਸੁਧਰੀ ਕਾਸਤ ਦੇ ਢੰਗ
ਦੱਸ ਗਏ ਹਨ ।

ਪੈਣ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ : ਪੰਜਾਬ
 ਦਾ ਪੈਣ-ਪਾਣੀ ਪਾਪਲਰ ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ।
 ਮੈਰਾ ਰੇਤਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ
 ਨਿਕਾਸ ਸਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਧੇ
 ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੀਕਣੀਆਂ
 ਜਾਂ ਖਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਪਲਰ ਦਾ
 ਸਹੀ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਿਸਮਾਂ : ਕੇਂਦਰੀ ਮੈਦਾਨੀ ਹਿੱਸੇ
 : ਪੀ.ਐਲ.1, ਪੀ. ਐਲ 2, ਪੀ.ਐਲ.3,
 ਪੀ. ਐਲ. 4, ਪੀ.ਐਲ.5, ਐਲ 48/89
 ਅਤੇ ਐਲ 47/88

ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਖੁਸ਼ਕ ਹਿੱਸੇ :
 ਪੀ.ਐਲ.3, ਪੀ. ਐਲ 6, ਪੀ.ਐਲ.7,
 ਅਤੇ ਐਲ 48/89

ਨਰਸਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ :
ਜਨਵਰੀ-ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ
ਪਪਲਰ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ।
ਨਰਸਰੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਇਕ ਸਾਲ
ਦੇ ਬੂਟੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
ਇਹ ਬੂਟੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼
ਨਰਸਰੀ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਅਪੋਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਲਮਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ
ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਕਲਮਾਂ ਇਕ
ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਬੂਟਿਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 20-
25 ਸੈਮੀ. ਅਤੇ ਮੌਟਾਈ 2-3 ਸੈਮੀ.
ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । 8-12 ਟਨ ਦੇਸੀ
ਤੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ ਕਿਅਗੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉ ।
ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ 50×50 ਜਾਂ 60×60 ਸੈਮੀ.
ਛਾਸਲੇ ਦੇ ਪਲਾਟਿੰਗ ਰਾਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ
ਸਹੀਂ ਨਾਲ ਛੇਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਲਮਾਂ ਦੀ
ਅੱਖ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ
ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਨੱਧ ਦਿਓ । ਕਲਮਾਂ ਪੁੰਗਰਨ
ਤੱਕ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗਿੱਲਾ ਰੱਖ । ਨਰਸਰੀ
ਵਿੱਚ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਝੋਨੇ ਦੀ
ਪਗਲੀ 4 ਟਨ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ
ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ
ਵਿਛਾ ਦਿਓ । 50 ਕਿਲੋ ਨਈਟਰੋਜਨ ਦੇ
ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਦੇ
ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਾਓ । 60 ਕਿਲੋ ਫਾਸਡੋਰਸ
ਅਤੇ 30 ਕਿਲੋ ਪੋਟਾਸ਼ ਤੱਤ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ
ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਾਓ । ਜੂਨ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ
ਤੱਕ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ
ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗਿੱਲੀ ਬੋਗੀ ਨਾਲ
ਰਗਾਈ ਕੇ ਲਾਹ ਦਿਓ । ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ

ਗੋਡੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੋ

ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬੂਟੇ ਲਾਉਣਾ : ਅੱਪ
ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਅੱਪ ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਨਗਸਰੀ
ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਬੂਟੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਫਸਲਾ 5
ਮੀ. ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਫਸਲਾ 4 ਮੀ.
ਰੱਖ । ਕਤਾਰਾਂ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਉਤਰ-ਦੱਖਣ
ਰੱਖ । ਅੰਤਰ ਫਸਲ ਦਾ ਸ਼ਿਆਦਾ ਛੜ
ਲੈਣ ਲਈ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਫਸਲਾ 8
ਮੀ. ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿਚਲਾ 2.5 ਮੀ. ਰੱਖ
। ਬੀਨਿਆਂ ਤੇ ਬੂਟੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਫਸਲਾ
3 ਮੀਟਰ ਹੋਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਟੋਏ ਪੱਟਣਾ : ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਵਾਹ ਕੇ ਫਸਲੇ ਮੁਤਥਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ
ਦਿਓ । ਬੋਕੀ ਜਾਂ ਅੰਗਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ
15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਵਿਅਸ ਵਾਲੇ ਇਕ ਮੀਟਰ
ਤੂੰਘੇ ਟੋਏ ਪੁੱਟ । ਕਿਉਂਕਿ ਪਪਲਰ ਦੀਆਂ
ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਢੂੰਘੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ।
ਇਸ ਲਈ ਘੱਟ ਤੂੰਘੀਆਂ ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ
ਬੂਟੇ ਤੀਸਰੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਨੇਰੀ ਨਾਲ
ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਟੋਏ ਹੋਸ਼ਾਹ
ਇਕ ਮੀਟਰ ਤੂੰਘੇ ਹੀ ਪੁੱਟ ।

ਬੂਟੇ ਲਗਾਉਣਾ : ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤੀ ਜੜ੍ਹੁੰ
40-50 ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਆਲੋ-ਚੁਾਲਾਲੇ
ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 15 ਸੈਟੀਮੀਟਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟ ਦਿਓ। ਹਰ ਟੋਏ ਲਈ 2 ਕਿਲੋ ਗਲੀ
ਸੜੀ ਤੁੜੀ, ਅਤੇ ਲੱਡ ਅਠਸਾਰ ਰਸਾਇਨਿਕ
ਖਾਦ ਪਾ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰਲਾ ਦਿਓ। ਬੂਟੇ
ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਦ ਮਿਲੀ
ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਟੋਏ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਨਾਲਾਲ
ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾ ਦਿਓ। ਬੂਟੇ
ਪੁੰਗਰਨ ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਹਲਕੀ ਪਰ ਘੱਟ
ਵੱਕਵੇ ਨਾਲ ਸਿੱਚਾਈ ਦਿੱਤੀ ਕਰੋ।

ਕਾਂਟ ਛਾਂਟ : ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਬੁਟੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਤੇ ਝੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕੱਟੋ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਬੋਰਡੇ ਮਿਸ਼ਨ (2 ਕਿਲੋ ਨੀਲਾ ਥੋਥਾ + 2 ਕਿਲੋ ਚੁਨਾ + 30 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ) ਲਗਾ ਦੋਵੋ। ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਂਟ ਛਾਂਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੂਠਿਆਂ ਦਾ ਵਧਾ ਰੁਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਾਹਣੀਆਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਚਾਈ : ਪੈਂਦੇ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਛੇਤੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਲਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਪਾਪਲਰ
ਦੀਆਂ ਖਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤੱਕ

ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਵਕਰੇ ਬਾਬਦ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ
ਤੋਂ ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ
ਵਾਰ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਜੂਨ ਦੇ
ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ 7-10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਰੇ
ਨਾਲ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰੋ।

ਕੀਝੇ-ਮਕੌਝੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਰੋਕਬਾਮ : ਭਾਵੇਂ ਪਾਪਲਰ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ
ਕੀਝੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਪਰ
ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਬੁਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ
ਉਭਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

1. ਪੱਤੇ ਝਾੜਨ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ
ਇਸ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਪੱਤੇ ਜਾਲ
ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਹਮਲੇ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਸੁੰਡੀ ਸਾਰਾ ਪੱਤਾ
ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਨਠੀਆਂ ਰਿਟ

ਵਿਚ ਛੇਕ ਕਰਕੇ ਸੱਕ ਨੂੰ ਖਦੇ ਹਨ
 ਇਹ ਛੇਕ ਖਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦੀ
 ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੀ ਕਟ ਛਾਂਟ ਕੀਤੀ
 ਗਈ ਹੈ । ਇਹ ਸੁੰਡੀ ਸਿਰਫ ਰਤ ਨੂੰ
 ਸੱਕ ਬਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਾ ਬਣਉਂਦੀ ਹੈ
 ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਾਥਮ ਲਈ ਜਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
 ਲਾਹ ਦਿਓ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਛੇਕ
 ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਓ ।

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ
1. ਪਾਪਲਰ ਦੇ ਧੱਬੇ : ਪੱਤਿਆ

ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਬਰਸਤ (ਜ਼ਲਈ ਤੋਂ
ਸਤਿਬਰ) ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੈ। ਪੱਤਿਆ ਉਤੇ
ਯੋਗਿਆਂ ਦੀ ਰੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਪੱਤੇ
ਬੁਲਸੀ ਹੋਈ ਦਿੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ

ਵਧੀਆਂ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਾਲ ਪਾਪਲਰ 6
ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਪਾਪਲਰ ਭਾਵੇਂ ਲੱਕੜ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ
ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ
ਵੇਚਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੜ੍ਹੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ
ਤਰਜ਼ੀਹ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੰਗਾ
ਭਾਅ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੰਡੀਕਰਨ
ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਪਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਨਾਲ ਹੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਕੇ ਮੰਡੀਕਰਨ
ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਮੌਟਾਈ ਦੇ
ਆਧਾਰ ਤੇ ਲੱਕੜ ਦਾ ਘਣਫਲ ਅਤੇ
ਜਾਂ ਜਾ ਪਾਂ ਸਾਹਮਿਤ ਅਤੇ ਪੋਂਤੇ ਜਾਂਦੇ

ਭਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤ ਹਰ ਵਾਰ
 ਤਕਨੀਕੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ
 ਐਗਰੀਕਲਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ
 ਦੇ ਜੰਗਲਾਤ ਤੇ ਕਦਰਤੀ ਸੌਮੇ ਵਿਭਗ
 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਕੋਲ ਹੈ 40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗੁੜ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

ਭਾਵੇਂ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਗੁੜ ਅਤੇ ਸੱਕਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਿੱਤਾ ਹਥਿਆ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਸ਼ਾ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸੇਰਪੁਰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਜ਼ਦੀਕ ਕਬੀਰਪੁਰ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਅਪਣੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗੁੜ ਅਤੇ ਸੱਕਰ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੌਚ ਮਿਠੇ ਦੀਆਂ ਢੂਰ-ਢੂਰ ਤੱਕ ਧੰਮਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਕੋਲ ਪਿਛਲੇ 40 ਸਾਲਾਂ
 ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਗੁੜ ਬਣਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
 ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ
 ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਗੰਨਿਆਂ ਦੇ ਵੇਲਾਣੇ 'ਤੇ ਰਵਾਇਤੀ
 ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰ ਵਜੋਂ
 ਇਸ ਕੰਮ ਦਾ ਸਫਰ ਅਰੰਭਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ
 ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵੇਲਾਣੇ 'ਤੇ ਦੋ ਭੱਠੀਆਂ
 'ਤੇ ਪਟਾ ਸਿਆਲ ਤਾਂਡ ਰਿਆਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਗੁੜ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਣਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਤਿਆਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਵਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁੜ ਵੇਚਣ ਜਾਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਹਾਸਿਆਰਪੁਰ ਦਸੂਰਾ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਰਹਿਗੀ ਰੋਕੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਗਾਹਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਗੁੜ ਖਣ ਦਾ ਸੋਕੀਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਗੁੜ ਖਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਪੱਕ ਗਾਹਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਣਏ ਗੁੜ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਏਨੀ ਮੰਗ ਰਹਿਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਵੱਲਣੇ ਚਲਾ ਕੇ ਰਾਤ 8-9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਭੱਠੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਵੀ ਗੁੜ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ। ਗੁੜ ਬਣਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਸਤ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸਾਣੀ ਤੱਤ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਲੜਕਾ ਵਰਿੰਦਰ
ਭੁਮਾਰ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਾਬਿਕ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਜਾਣੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਦਾ ਯਿਨ੍ਹਾਂ
ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਗਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਤੱਕ ਵੇਹੋ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ
 ਰਸ ਵਾਲੀ ਪੱਤ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਨ ਲਈ ਮਿਠੇ ਸੌਂਡੇ ਤੋਂ
 ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
 । ਗੁੜ ਦਾ ਰੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਰੰਗ ਨਹੀਂ
 ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਰਸ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਪੱਤ ਦਾ
 ਵਜ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬੂਰੇ ਵਾਲੀ ਖੰਡ ਪੱਤ ਵਿੱਚ
 ਰਾਲਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ।

ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਦਿੱਲੀ

ਤੱਕ ਦੇ ਹਨ ਗਾਹਕ

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲਾਲ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅੱਪੀ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੇਲਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਈ ਕੁਇੰਟਲ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਗੁੜ ਹੋਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵੇਲਾਣੇ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਗੁੜ ਤੇ ਸੱਕਰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ

ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ?

ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੇਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਅਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਡੀ ਆਧਾਰਿਤ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਸੱਚ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੰਦੇ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਿਹਨਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ

**ਮਧੂ ਸ਼ੈਲੀ,
ਪਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀ,
ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ**

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੇਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਵਪਾਰ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚਾ ਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਕਦਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

3. ਪੇਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਲਈ

ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ :

1. ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ : ਕੰਮ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਪੈਸੇ, ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਪਣਾ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਵਪਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਧੰਦੇ ਲਈ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਪਣੇ ਉਪਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਿਲਾਵਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧੰਦੇ ਲਈ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਿਲਾਵਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਦੀ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਪੈਕਾਵਾਰ ਜਾਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਪਕਰਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

2. ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਹਾਲਾਂਕਿ

ਬੈਂਕ ਲੋਨ : ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਪੇਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਲਈ ਪੈਸੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੈਂਕ ਲੋਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਚੌਥਾ ਕਦਮ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਦੇਣਾ ਹੈ।

4. ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ : ਤੀਜਾ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਇਸ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦਾ ਹੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਢੋਆ-ਢੂਆਈ ਦਾ ਖਰਚ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਉਪਕਰਨ ਸੌਖੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਹਕ ਕੋਲ ਪੁੰਹਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦਾ ਹੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਢੋਆ-ਢੂਆਈ ਦਾ ਖਰਚ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਉਪਕਰਨ ਸੌਖੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਹਕ ਕੋਲ ਪੁੰਹਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਮੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਟ ਜਾਂ ਅੰਡਿਆਂ ਦੀ ਖਪਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

5. ਛੱਤ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦਾ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ : ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜੀਦੇ ਉਪਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ : ਛੇਵਾਂ ਕਦਮ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਤਪਾਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਤਪਾਦ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ? ਅੰਡਾ ਜਾਂ ਮੀਟ ? ਜੇ ਅੰਡਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੇਅਰ (Layer) ਮੁਰਗੀ ਨੂੰ ਪੇਲਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੀਟ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਮੁਰਗੀ ਨੂੰ ? ਥੋੜਾ ਅਤੇ ਲੇਅਰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਵੇ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਥੋੜਾ ਅਤੇ ਲੇਅਰ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੈਂਕ ਲੋਨ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਟ ਪਲੈਨ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਪਾਰ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰ ਲੱਭਣਾ : ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਤਪਾਦ ਲਈ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਗੀ ਫਾਰਮ ਲਈ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਜੋਦੋਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਮਾਰਕੀਟ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਮੁਰਗੀ ਦਾ ਮੀਟ ਜਾਂ ਅੰਡੇ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਵਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਲ ਮਾਰਕੀਟ ਦਾ ਹੀ ਟੀਚਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਢੋਆ-ਢੂਆਈ ਦਾ ਖਰਚ ਬਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਉਪਕਰਨ ਸੌਖੇ ਹੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਹਕ ਕੋਲ ਪੁੰਹਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਮੇ-ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੀਟ ਜਾਂ ਅੰਡਿਆਂ ਦੀ ਖਪਤ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਮਧੂ ਸ਼ੈਲੀ, ਪਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ

ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 3 ਦੀ
ਸਰੋਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ : ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ
ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਕਖਾਮ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੀਝਾ ਅਮ੍ਰਿਤ ਕਰਕੇ ਸੱਤੋਂ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਾਬਦਾਂ ਪੈਦਿਆਂ ਤੇ ਚੇਪਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ (ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 100 ਪੈਦਿਆਂ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰੋ)। ਜਦੋਂ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਤੇ, ਛੱਲ ਅਤੇ ਫਲੀਆਂ ਦਾ ਕੀਟ ਨਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਚੇਪੇ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁਬਾਰਾ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਦੁਬਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਐਕਟਾਰਾ 25 ਡਬਲਯੂ ਜੀ (ਬਾਇਆਮੈਕੋਸਮ) 40 ਗ੍ਰਾਮ ਜਾਂ 400 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਮੈਟਾਸਿਸਟਾਕਸ 25 ਈ ਸੀ (ਐਕਸੈਡੈਮੈਟਨ ਮੀਥਾਈਲ) ਜਾਂ 400 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਰੋਗਰ 30 ਈ ਸੀ (ਡਾਈਮੈਥੇਟ) ਜਾਂ ਡਰਸਥਾਨ / ਕੋਰੋਬਾਨ 20 ਈ ਸੀ (ਕਲੋਪ੍ਰੋਈਰੀਫਾਸ) 600 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦਾ 80 ਤੋਂ 125 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਦੀ ਸੁੰਡੀ : ਇਹ ਕੀਤੇ ਪੱਤਿਆਂ, ਨਰਮ ਕੁੰਬਲਾਂ ਅਤੇ ਹਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁੰਡੀ ਵਿੱਚ ਫਸਲ ਮੁਰਸ਼ਾਈ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਝੜ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਕੀਤੇ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 4-12 ਡਿਗਰੀ ਸੈਟੀਗ੍ਰੇਡ ਅਤੇ ਵੱਧ ਵੱਧ 16-30 ਡਿਗਰੀ ਸੈਟੀਗ੍ਰੇਡ) ਅਤੇ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਨਮੀ (50-78%) ਕਾਫ਼ੀ ਸ ਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਸਤੀ ਰੋਕਖਾਮ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਅਪਣਾਓ :

(i) ਫਸਲ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਗੋਡੀ ਕਰੋ। ਤੋਂ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅਕਤੁਬਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੋਂ ਬੁਟਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਫਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ, ਇਹ ਗਈ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਕਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਦਿਆਂ ਤੇ

(ii) ਕੀਟ-ਨਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਝਿਆਂ ਦੀ ਪੈਦਿਆਂ ਉਤੇ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਰੋ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਰਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

**ਡਾ. ਬਲਵੀਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਉਪਿੰਦਰ ਸੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਕਟਾਰੀਆ ਦੀ ਰਿਸਰਚ - ਅਪਨਾਓ ਫਾਰਮੂਲ
ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖੋ, ਕਮੀ ਹੋਣ
'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖਾਦਾਂ ਪਾਓਗੇ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਮੁਨਾਫਾ**

ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਨ ਜੇਕਰ ਮੁਲਾਫ਼
ਗਮਾਉਣਾ ਚਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਅਫ਼ਣੋ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ
ਫੁਸਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ
ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਦੀ
ਕਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁਲਾਂ ਵਿੱਚ

ਰਹਿਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਕਿ ਪੌਦਿਆਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਜਾਂ ਬੜ੍ਹ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪਵੇ। ਅਸਿਹੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਫੁਸਲ ਨੂੰ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ, ਧੂਪ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਤਪਾਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਆਕਸੀਜਨ, ਕਾਰਬਨ, ਹਾਈਡਰੋਜਨ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ, ਫਾਸਫੋਰਸ, ਪੋਟਸੀਅਮ, ਕੈਲਸੀਅਮ, ਮੈਗਨੀਸੀਅਮ ਅਤੇ ਰੰਗਕ ਮਿਲੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਫੁਸਲਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਫੁਸਲਾਂ 'ਤੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਨੂੰਹਰਮਿਲਾ (ਜਲਗੁੰਗ) ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਡਾ. ਬਲਦੀਰ ਕੌਰ, ਉਪਿੰਦਰ ਸੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਸੰਜਿਵ ਕਮਾਰ ਕਟਰੀਆ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਵਿੱਚ

ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਈਟਰਜਨ ਵਾਲੀਆਂ
ਗਮਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਕਮੀ ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ

ਫਾਸ਼ਡੋਰਸ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਕ ਜਾਵੇਗਾ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਮਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਲੋਹਾ ਅਤੇ ਐਲੂਪੀਨੀਅਮ ਦੇ ਆਕਸਾਈਡ ਅਤੇ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੌਦੇ ਵਿੱਚ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦੀ ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਗੁੜੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਕੇ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਮਣੀ ਰੰਗ ਦੇ ਹੱਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੌਦੇ ਵਿੱਚ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦੀ ਕਮੀ ਜੇਕਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪੌਦਾ ਬੈਂਗਣੀ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਫਿਲਾਸ ਤੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਲਜ਼ : ਪੈਂਦੇ ਵਿੱਚ ਫਾਸ਼ਡੋਰਸ ਦੀ ਕਮੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਮਤਾਬਿਕ ਹੀ ਖਾਦ ਫਸਲ ਦੀ ਬਿਧਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪਵਿਤ ਹੈ।

ਪੋਟਸ਼ੀਅਮ : ਪੋਟਸ਼ੀਅਮ ਦੀ ਕਮੀ ਰੇਤਲੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਜੈਵਿਕ ਮਾਤਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮੀ ਪੋਟਸ਼ੀਅਮ ਵਾਲੀ ਖਾਦ ਨਾ ਪਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਤ ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕਿਨਰੇ ਪੀਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਜਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਝਸਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੋਟਸ਼ੀਅਮ ਵਾਲੀ ਖਾਦ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਮੱਛੀ-ਪਾਲਕਾਂ ਲਈ ਐਡਵਾਇਜ਼ਨਰੀ ਜਾਰੀ

ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 6-7 ਫੁੱਟ ਰੱਖੋ

ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮੱਛੀ-ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਮੱਛੀ-ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਗਰੁੰਦ ਜਲ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨਸਾਰ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਜਲ ਪੱਧਰ 6 ਤੋਂ 7 ਫੁੱਟ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਥਿ ਹੇਠਾਂ

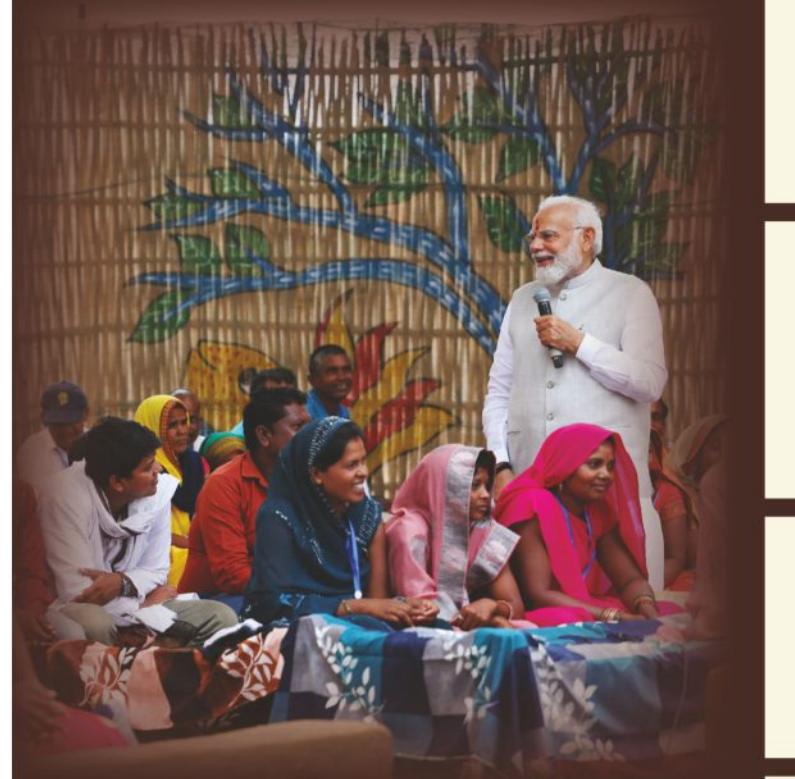
ਗਰਮ ਜੋਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈਬਰਨੇਸ਼ਨ ਲਈ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਜੁਰੂਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਮੁਹੱਈਆ ਹੈ ਸਕੇ। ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਪੁਰਾਕਰਨ ਲਈ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਣੀ ਪਾਓ ਜਾਂ ਏਰੀਏਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੀ. ਐਚ. ਦੀ ਨਿਯਮਿਤ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੱਛੀ-ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਜਾ ਪਾਊਡਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਫਿਨ ਰੋਟ, ਗਿਲ ਰੋਟ, ਈ. ਯੂ. ਐਸ. ਅਤੇ ਆਰਗੂਲੋਸਿਸ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੋਖਿਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਾਲਾਬ ਵਿੱਚ 400 ਮਿਲੀਲੋਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਸੀ. ਆਈ. ਐਫ. ਏ. ਐਕਸ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਐਡਵਾਇਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਲੋਗਲ ਬਲੂਮਜ਼, ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 1-2 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਪਰਮੈਗਨੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ. 94175-82117 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾ ਭੁਲਸ ਰੋਗ ਆਲੂਆਂ ਦੀ
ਇੱਕ ਰਖੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ
ਰੋਗ ਦਾ ਹੱਦਾ ਆਲੂਆਂ ਦੀ ਫਸਲ ਤੇ
ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ
ਇਸ ਦਾ ਵਧਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਆਲੂਆਂ ਦੇ ਝੜ ਤੇ ਮਾੜ ਅਸਰ
ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ
ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਭੰਜੇ
ਗੁੜ੍ਹੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਧੱਬੇ (ਚੱਟਖਘ) ਪੈ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਵੇਲੇ ਵੇਖਣ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ
ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਸੇ ਚਿੱਟੀ ਤੁੰ ਵਰਗੀ ਉਲੀ ਵੀ
ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਕੂਲ
ਮੌਸਮ (10-20 ਡਿਗਰੀ ਸੈਟੀਗ੍ਰੇਡ
ਤਾਂਘਮਨ, 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਮੀ
ਅਤੇ ਤੁੱਕ-ਤੁੱਕ ਕੇ ਬਾਗਿਸ਼ ਪੈਣਾ) ਦੌਰਾਨ
ਇਹ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਜੋੜੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ 7-10 ਦਿਨਾਂ
ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫਸਲ ਤਥਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬੇਤ ਢੂਰ੍ਹੇਂ ਹੀ ਤਾਂ ਭੁਲਸ ਹੋਏ

ਹੈ, ਤਾਂਕਿ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਨਾਲ
ਹੀ ਨਾਲ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਤਾ
ਲੱਗ ਸਕੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਿੱਟੀ ਬਿਮਾਰ
ਹੋਣ 'ਤੇ ਰਸ਼ਮਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ 'ਤੇ ਢੂਂਘਾ
ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

Page 1

2023 ਬੇਮਿਸਾਲ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਦਾ ਸਾਲ

ਹਮਾਰਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਰਤ

राजनदीप कौर
मे. 62393-26166

ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਮਾਘ ਦਾ ਮਹੀਨਾ

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮਾਘ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਇੱਕ ਪੁਰਬ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਕਰ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਅਗਲੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸੱਤਰ ਗੁਣਾ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਘ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਠੰਡੇ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਰਦੀ ਨੂੰ ਮੌਜ਼ਾ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪੱਕਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਭੁਲ ਬੂਟੇ ਨਵੇਂ ਪੱਤੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਕਹਾਵਤ ਵਿੱਚ ਠੰਡੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਘ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ :

ਅੱਸੁ ਸਿਆਲਾ ਜੰਮਿਆ, ਕੱਤੇ ਵੱਡਾ ਹੋ ।

ਮੱਘਰ ਛੌਜਾਂ ਚੜ੍ਹ ਦੀਆਂ, ਪੇਹ ਲੜਾਈ ਹੋ ।

ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਅਗਰਮਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮਾਘ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਮਾਘੀ ਅਤੇ ਬਾਬੀ ਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਕਰ ਸੰਭੁੰਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਬਚੁੰਰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁੰਨ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਅਗਲੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸੱਤਰ ਗੁਣਾ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬੱਚਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਲੋਕ ਪਹਿੱਤਰ ਸਰੋਵਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਗਾਊਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਖਾਸ ਸਿਫਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਰੋਮਾਹ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ :

ਮਾਝ ਮਜ਼ਨੁ ਸੰਗ ਸਾਧੁਆ ਧੂੜੀ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ॥

ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸੁਣਿ ਸਭਨਾ ਨੋ ਕਰਿ ਦਾਨੂ ॥

ਜਨਮ ਕਰਮ ਮਲ ਉਤਰੈ ਮਨ ਤੇ ਜਾਇ ਰਾਮਾਨ ॥

ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨ ਮੋਹੀਐ ਬਿਨਸੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ ॥

ਮਾਝੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਸੁਰਜ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਤਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੱਡਾ ਦਿਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਾਂ ਇਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗਰਮੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਘੀ ਇੱਕ ਮੌਸਮੀ ਤਿਉਹਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਘੀ ਦਾ ਮੇਲਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਜ਼ਗ੍ਹਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਦਿਉਹਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਮ ਹੇਠ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿੱਚ ਗੰਗਾ, ਜਮੁਨਾ ਅਤੇ ਸਗਸਵਤੀ ਦੇ ਸੰਗਮ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਮਾਘ ਮੌਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤਾਗਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਪੌਂਗਲ, ਕਰਨਾਟਕ, ਕੇਰਲ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੋਆ, ਹਰਿਆਣਾ, ਉਡੀਸਾ, ਬਿਹਾਰ, ਸ਼ਾਰਖੰਡ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਗਜ਼ਸਥਾਨ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਜੰਮ੍ਹ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਕਰ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸੱਰੋਵਰਾਂ ਅਤੇ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਡੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।

ਪੂਰਕ ਫੀਡ ਦਿਓ । ਰੋਬਿੰਗ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ
ਤੋਂ ਕੁਟੱਬਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਖਿਅਤ ਰੱਖ । ਸਰਦੀ
ਤੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕੁਟੱਬਾਂ ਨੂੰ ਧੂਪੀ ਰੱਖ ਅਤੇ ਲੌੜ
ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੀ ਪੈਕਿੰਗ
ਦੇ ਕੇ ਮੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿੱਘਾ ਰੱਖ ।

ਗਣਾ ਦਾ ਪਿਸਰ, ਸਾਹਦ ਦ ਸਲਾ ਦਾਆ
ਟੋਪੀਆਂ ਲਾਹੁਣ ਵਾਲਾ ਚਾਕੁ, ਸਹਿਦ ਕੱਢਣ
ਲਈ ਟਰੇਮ, ਸਹਿਦ ਪੁਣਲ ਲਈ ਮਲਮਲ
ਦਾ ਕੱਪੜਾ, ਸਹਿਦ ਨੂੰ ਪੈਕ ਕਰਨ ਲਈ
ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਅਦਿ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ
ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।

ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣਾ : ਪੱਕਿਆ ਹੋਇਆ,
ਸੀਲ ਬੰਦ ਸ਼ਹਿਦ ਹੀ ਫਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੋ ।
ਪੱਕੀ ਹੋਏ ਸ਼ਹਿਦ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਡਰਾ

17 ਫੌਜਦੀ ਹੁਦੀ ਹੋ । ਪਕਾ ਸ਼ਹਿਦ
ਜਲਦੀ ਖਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਫਰਮ ਵਿਚਿੰ
ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੈਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ
ਚਾਰੂ ਨਾਲ ਤੇੜ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਣ
ਵਾਲੀ ਮਸੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ । ਇਸ ਨਾਲ
ਫਰਮ ਟੁੱਟਦੇ ਨਹੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾ
ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤਿਆਮਨ ਸੰਗਲੀਆਂ

ਹਣ ਵਾਲ ਪਦਰਬਦਿ : ਸਾਹਿਬ ਦਾਮ
ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਟੰਬਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਦੇ ਇਲਾਵਾ
ਮੇਮ, ਰਾਇਲ ਜੈਲੀ, ਪ੍ਰੋਲਿਸ, ਪਰਾਗ
ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਵੀ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਇਲ ਜੈਲੀ ਅਤੇ ਮੱਖੀਆਂ
ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੰਡੀ 'ਚ
ਭਾਰੀ ਮੰਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਤੇ
ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਟੰਬ ਦੀ
ਕੀਮਤ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪੱਤੀ ਕੁਝ ਹੈ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਟੰਬ ਵੇਚ ਕੇ ਵੀ
ਆਮਦਨ 'ਚ ਵਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਗਬਾਨਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸ਼ਹਿਦ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ

ਮਹੱਤਤਾ : ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 500 ਲੱਖ ਮਾਰਚ, ਲੀਸੀ ਉਪਰ ਮਾਰਚ-ਅਪੈਲ ਅਤੇ ਹੈਕਟੋਅਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਫਸਲ ਅਮਰੂਦ ਦੇ ਬੁਟਿਆਂ ਉਪਰ ਮਈ-ਜੂਨ ਅਤੇ ਪਰ-ਪਗਾਗਣ ਲਈ ਸਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਸਤੰਬਰ-ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਲਗਾਵੇ ਹਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਸੇਬ ਵਿੱਚ ਪਰ-ਪਗਾਗਣ | ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਾਹਲੀ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਉਪਰ ਅਤੇ ਪਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਫੈਦੇ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਉਪਰ ਨਵੰਬਰ ਅਤੇ ਅਪੈਲ ਵੱਡੇ ਫੁੱਲ ਲਗਾਵੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁੱਲ-ਫੁਲਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ

ਮੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ 3 ਤੋਂ 5 ਕਲੋਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ
ਏਕੜ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਲੀਚੀ ਵਿੱਚ 20
ਫਿਸਦੀ ਅਤੇ ਬਦਾਮ ਦੇ ਝੜ ਵਿੱਚ 50-
75 ਫਿਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਬਾਗਾ
 : ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨੈਕਟਰ
 ਅਤੇ ਪੈਲਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ
 ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹ ਪਰਾਗਣ ਕਰ ਕੇ ਫਲਾਂ ਦੀ
 ਉਪਜ 'ਚ ਵਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ
 ਲਈ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਦੇ
 ਧੰਦੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ
 ਮੌਜੂਦ ਛੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ।
 ਖੁਰਾਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ
 ਮੱਖੀਆਂ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ 26 ਕਿਸਮਾਂ
 ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ 9 ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ
 ਛੁੱਲਾਂ ਉਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਬਾਗਾਬਾਨੀ
 ਵਿਚ ਆਤੂ ਉਪਰ ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ 'ਚ
 ਨਾਸਪਾਤੀ ਉਪਰ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ, ਅਲੂਚੇ

ਹੇ ਕੁਟੰਬਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹਨ ।
ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਹਾਇਕ ਕਿੱਤਾ :
ਗੀਨੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲਤੀ ਫਸਲਾਂ ਬੀਜਣ
ਕਿਸਾਨ ਸ਼ਹਿਦ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਦਾ
ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ
ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਬਕਸੇ
ਤੀ, ਆਡੂ, ਅਲੂਚਾ, ਲੀਚੀ, ਬੇਰ,
ਦੁ, ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬੂਟੇ, ਸੇਬ, ਬਦਾਮ,
ਮੈਡੀ, ਸਫੈਦਾ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਗਾਂ 'ਚ ਰੱਖੇ
ਕੇਂਦਰੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਇਕ
ਦਾ ਫੁੱਲ-ਫੁਲਕਾ 2-3 ਬਕਸਿਆਂ
ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
ਤੀ, ਆਡੂ, ਅਲੂਚਾ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਗਾਂ
ਬਕਸਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਛਾਵੇਂ
ਜਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਧੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ
ਪੈਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਬੂਟੇ
ਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪੱਤੇ ਝੜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
ਪੁੱਧੇ ਲਈ ਰੁਕਵਣ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ।

ਮੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ 3 ਤੋਂ 5 ਕਲੋਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਲੀਚੀ ਵਿੱਚ 20 ਫੀਸਟੀ ਅਤੇ ਬਾਦਾਂ ਦੇ ਝਾੜ ਵਿੱਚ 50-75 ਫੀਸਟੀ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੱਖੀ ਪਲਣ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਬਾਗ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨੈਕਟਰ ਅਤੇ ਪੈਲਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹ ਪਰਾਗਣ ਕਰ ਕੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ 'ਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਫੈਦਾ, ਆਡੂ, ਨਾਸਪਾਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਛੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁਰਕ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੌਮੇ ਮੱਖੀਆਂ ਲਈ ਬੁਰ੍ਡ ਪਾਊਣ 'ਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹਨ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੱਖੀਆਂ ਬਰਸੀਮ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਦ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਸਫੈਦੇ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਸ਼ਹਿਦ ਵੀ ਕਟੁੰਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਟਾਹਲੀ, ਸਫੈਦਾ, ਕੜੀ ਪੱਤਾ, ਬਸੂਟੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਧੂ ਸ਼ਹਿਦ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੈਸ਼ਦ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਇੱਕਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਫਲਦਾਰ ਬੁਟਿਆਂ ਦੀਆਂ 26 ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤੀ ਰੁੱਪਾਂ ਦੀਆਂ 9 ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਉਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਗਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਤੂ ਉਪਰ ਫਰਵਰੀ-ਮਾਰਚ 'ਚ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ ਉਪਰ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ, ਅਲੂਚੇ ਦੇ ਬੁਟਿਆਂ ਉਪਰ ਮਾਰਚ ਵਿਚ, ਕਿੰਠੁ 'ਤੇ ਬਕਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ : ਉਹ ਥਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਫੁੱਲ-ਫਲਾਕਾ, ਤਜ਼ਾ ਪਣੀ, ਪੱਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖੜਕ ਅਤੇ ਟੈਕਰਟ ਟਰਲੀ ਆਦਿ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੰਖੇ ਹੋਵੇ, ਸਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਲਈ ਬੇਹੁੱਦ ਢੁੱਕੀ ਹੈ। ਥਾਂ ਪੱਧਰੀ ਸਾਫ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਗਮਤ ਰੁੱਤੇ ਉੱਚੀ ਅਤੇ ਹਵਾਦਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕਟੀਬੋਂ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਪਾਣੀ

ਮੈਂਬੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਸੁਧਰੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ

ਰਜਿਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਪਰਮਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ,
ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਰਗੈਨਿਕ ਵਾਰਮਿਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ

। ਜੇਕਰ ਮੈਥੇ ਨੂੰ ਸੁਰਜਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਬੀਜ਼ਣਾ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਜਨਵਰੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ
ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ
ਮੈਥੇ ਦੀਆਂ 150 ਕਿਲੋ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਸੁਰਜਮੁਖੀ ਦੀ
ਉਤਰ-ਦੱਖਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ
4 ਡੁੱਟ (120 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ) ਦੀ ਵਿੱਚ ਤੇ
ਬਿਜਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੁਟੇ ਦਾ

A close-up photograph of a dense patch of mint plants. Two hands are visible, one on the left and one on the right, gently holding and inspecting the leaves. The leaves are dark green with prominent white veins, characteristic of spearmint or peppermint.

ਪੋਟਸ਼	ਇਲਾਵਾ, 60 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ 16 ਕਿਲੋ ਫਾਸ਼ਵੋਰਮ/ਏਕੜ ਵੀ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਜੋ ਕੁਮਵਾਰ 130 ਕਿਲੋ ਯਾਗੀਆ ਅਤੇ
---	---

ਕਟਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਤੋਂ

40 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਾਉਣਾ ਚਾਰੀਦਾ ਹੈ ।
ਜੇ ਮੈਥਾ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਕਟਾਈ
ਕ੍ਰੀਤੀ ਜਾਏ, ਤਾਂ 30 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੋ
ਹਗ਼ਬਹਰ ਹਿੰਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਿਜਾਈ ਵੇਲੇ ਅਤੇ
40 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਅੰਤਰ-ਵਸਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗਨੋ,
ਸੁਰਖਾਤੀ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ

ਤੁਪਕਾ ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪਾਣੀ
 ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਤੁਪਕਾ ਸਿੰਚਾਈ
 ਅਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ
 ਮੈਂਬਲਮਿੰਟ/ਜਾਪਾਨੀ ਪ੍ਰਿਊਨੇ ਦੇ ਝਾੜ ਵਿੱਚ
 ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ
 ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਮੈਂਬੇ ਨੂੰ
 ਬਹੀਕ ਪਾਈਪਾਂ, ਜਿਸ ਉਪਰ 30 ਸੈਟੀਮੀਟਰ
 (ਇਕ ਛੁੱਟੇ) ਦੀ ਵਿੱਖ ਉਪਰ 2.2 ਲਿਟਰ
 ਪ੍ਰਤੀ ਪੰਟਾ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ
 ਡਰਿੱਪਰ ਲੱਗੇ ਹੋਣ ਗਹੀ, 3-3 ਦਿਨਾਂ ਦੇ
 ਵਰਕਡੇ ਉਪਰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
 ਇਸ ਤੁਪਕੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ, ਮਾਰਚ,
 ਐਪ੍ਰੈਲ, ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ
 40, 65, 70 ਅਤੇ 75 ਮਿੰਟ ਲਈ
 ਤੁਪਕੇ ਸਿੰਚਾਈ ਨੂੰ ਚਲਾਓ ।

ਮੈਥੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਟਾਈ ਲੈਣ ਲਈ
24 ਕਿਲੋ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਤੇ 12.8 ਕਿਲੋ
ਫਾਸਫੋਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਏਂਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ
10 ਬਗ਼ਬਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਤੁਪਕਾ
ਮਿੰਚਾਈ ਵਿਧੀ ਰਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ 46 ਪ੍ਰਤੀਸਤ
ਯੂਰੀਆ ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ
ਮੌਨੋ ਅਮੋਨੀਅਮ ਫਾਸਫੇਟ (12-6-10
ਗਰੇਡ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਪਹਿਲਾ 1/10 ਹਿੱਸਾ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ
ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਉਣਾ
ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬੱਚਦੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ
ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਦੇ 9 ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਜਾਈ
ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 9-9 ਦਿਨਾਂ ਦੇ
ਵਰਕੇ ਬਾਅਦ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਝਾੜ :
 ਮੈਥੈ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੇ
 ਕੱਟ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੇ
 ਪੱਤੇ ਪੀਲੇ ਪੈ ਕੇ ਝੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ
 ਕਟਾਈ ਭੁੱਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ
 ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਅਭਾਲਾ ਫਟਾਤਾ

ਜੇਕਰ ਡਾਈਪਰ ਡਿਸਚਾਰਮ ਰੋਟ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫਰਮੂਲੇ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

$$\text{ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਮਿੰਟ) = } \frac{2.2 \times \text{ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਮਿੰਟ)}}{\text{ਡਰਿਪਰ ਦੀ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ (ਲਿਟਰ/ਮੰਟ)}}$$

ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੇਲ ਦੀ
ਗੁਣਵੱਤਾ ਤੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ
ਇਸ ਲਈ ਵੱਧੇਰੇ ਉਪਜ ਅਤੇ ਚੰਗੀ
ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਤੇਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ
ਫਸਲ ਨੂੰ ਨਦੀਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ। ਮੈਥੈ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਮੁੜਲੇ ਵਾਧੇ
ਦੌਰਾਨ ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਖਾਮ ਪਹੀਏ
ਵਾਲੀ ਗੋਡੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਮੈਥੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵਾਧੇ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪਾਣੀ ਦੇਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਹਾਲਕੇ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰਚ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਤਾਪਮਾਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਪੈਲ ਸੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਸੁਰੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੌਸਮ ਗਰਮ ਹੋਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੰਜ-ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਬਾਅਦ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਚੰਗਾ ਲੈਣ ਲਈ ਫਸਲ ਦੀ ਕਟਾਈ 6-8
ਮੈਂਟੀਪੀਟਰ ਉੱਚੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਮੈਥੇ
ਦੀ ਫਸਲ ਚੀਆਂ ਦੋਂ ਕਟਾਈਆਂ ਵੀ ਲਈਆਂ
ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਹਿਲੀ ਕਟਾਈ ਜੁਨ
ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਟਾਈ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ
ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਐਸਤਨ ਤੌਰ 'ਤੇ,
ਮੈਥੇ ਦੀ ਫਸਲ ਇੱਕ ਏਕੜ ਵਿੱਚ 100-
125 ਕੁਇੰਟਲ ਸ਼ਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ
ਵਿੱਚੋਂ 0.50 ਤੋਂ 0.75 ਪ੍ਰੀਸ਼ਤ ਤੇਲ
ਵੰਡਾ ਹੈ ।

ਮੈਥੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤੇਲ ਕੱਢਣਾ : ਫਸਲ
 ਦੀ ਕਟਾਈ ਉਪਰਿਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ
 ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਫਸਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗਤ
 ਰੱਖ ਕੇ ਕੁਮਾਉਣ ਦੇਣਾ ਚਹੀਦਾ ਹੈ ।
 ਮੈਥੇ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਡ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਸੀਦ
 ਕਰਕੇ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।
 ਕਸੀਦਣ ਵਿਧੀ ਰਹੀ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਲਈ
 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਲਾਂਟ ਵੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਰਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦਾ ਤੇਲ
 ਕੱਢਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਕਿਸਾਨ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਥੇ
 ਦੀ ਕਾਸਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਣਾ
 ਚਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਤੇਲ ਕੱਢਣ
 ਵਾਲਾ ਪਲਾਂਟ ਜਰੂਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਥੋਂ
 ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ।

ਸਾਰਣੀ-1 : ਖਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ	ਨਾਈਟ੍ਰੇਜਨ	ਫਾਸ਼ਡੋਰਸ	ਪੋਟਾਸ਼
ਗੰਨਾ+ਮੈਥਾ (2:1)	18 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (39 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਯੂਰੀਆ)	10 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (62 ਕਿਲੋ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ)	---
ਸੂਜ਼ਮ-ਖੀ+ਮੈਥਾ (2:2)	23 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਯੂਰੀਆ)	12 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (75 ਕਿਲੋ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ)	---
ਮੈਥਾ+ਪਿਆਜ਼ (2:1)	13 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (30 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਯੂਰੀਆ)	7 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ (44 ਕਿਲੋ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ)	7 ਕਿਲੋ (12 ਕਿਲੋ ਐਸ.ਓ.ਪੀ)

ਕਸ਼ਤ ਕਲਰਾਪੇਣ ਅਤੇ ਸੇਮ ਰਹਿਤ,
ਚੰਗੇ ਜਲ ਨਿਕਾਸ, ਚੰਗੇ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥ
ਵਾਲੀ, ਰੇਤਲੀ ਮੈਰਾ ਤੌ ਮੈਰਾ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤੇ
ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ : ਮੈਥੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ
ਲਈ ਬਿਮਾਰੀ-ਹਰਿਤ ਤਜ਼ੀਆਂ ਜਤ੍ਨਾਂ (ਸੱਕਰ
Sucker) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਏਕੜ
ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ 2 ਕੁਇਟਲ ਜਤ੍ਨਾਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ
ਫਸਲ ਵਾਲੀ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਪੋ ਕਰਾਲ (10

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ
ਮੰਕਸ਼ ਪਰੋਚ, ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਅਤੇ
ਕਿਰਿਤਸਾ ਪਸਾਰ ਸਿੰਖਿਆ ਵਿਭਾਗ

1) ਚੂਚਿਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੇਡ ਦੀ ਤਿਆਰੀ : ਪੋਲਟਰੀ
ਸ਼ੇਡ ਚੂਚੇ ਅਉਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤਾ
ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਸ਼ੇਡ ਨੂੰ ਅਮ੍ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਟਾਨੁਨਸ਼ਕਾਂ
(ਕੁਆਰਟਰਨੀ ਅਮ੍ਬਨੀਅਮ ਮਿਸ਼ਰਣ,
ਫੈਲਿਕ ਮਿਸ਼ਰਣ, ਆਇਓਡੇਫੇਰਮ) ਨਾਲ
ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੌਲਾਂ ਦਾ
ਛਿਲਕਾ/ਲੱਕੜ ਦਾ ਬੂਗ ਆਦਿ ਵਿਛਾਉਣੀ
ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੋਲਟਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਡ
ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ (ਮੇਟਾਈ) 5 ਮੈਟੀਮੀਟਰ
ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

2. ਬਰੂਡਿੰਗ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਬਰੂਡਿੰਗ
ਸ਼ੇਡ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਹੋਣਾ
ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ
ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ
ਪੋਲਟਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ
ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸਫਲ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ
ਲਈ ਇਹ ਲਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਮ
ਵਿੱਚ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੋਲਟਰੀ ਪੰਛੀਆਂ
ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਾਪਮਾਨ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਬਰੂਡਿੰਗ ਸ਼ੇਡ ਜਾਂ ਤਾਪਮਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਮਰ (ਹਫ਼ਤੇ)	ਤਾਪਮਾਨ (°F)
ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ	95
ਦੂਜੇ ਹਫ਼ਤੇ	90
ਤੀਜੇ ਹਫ਼ਤੇ	85
ਚੌਥੇ ਹਫ਼ਤੇ	80
ਪੰਜਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ	75
ਛੇਵੇਂ ਹਫ਼ਤੇ	70

7 ਤੋਂ 10 ਵਰਗ ਇੰਚ (45
ਤੋਂ 65 ਮੈਟੀਮੀਟਰ²) ਦੀ ਬਰੂਡਰ ਸਪੇਸ
ਪ੍ਰਤੀ ਚੂਚੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਚੂਚੇ ਗਰਮੀ ਦੇ ਸੋਰਤ
ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।

3. ਖੁਰਾਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਚੂਚਿਆਂ ਦੀ
ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪੋਲਟਰੀ
ਫਾਰਮਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ
ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਛੀਆਂ ਲਈ
ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਉਪਲਬਧ

ਪੋਲਟਰੀ ਪਾਲਣ ਪਸੂਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਿੱਚ ਪੋਲਟਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੀਟ ਅਤੇ ਅੰਡਿਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ
ਰੋਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਵੱਧ
ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਵੱਲ ਤੌਰਨ ਲਈ ਇਹ
ਲਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਪੋਲਟਰੀ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ
ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ
ਜਾਣ। ਵਧੀਆ ਖੁਰਾਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਉੱਚ ਕੋਟੀ
ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਪੋਲਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਤੋਂ
ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਕਿੱਤੇ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਭਿਆਸਾਂ
ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫੀਡ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਫੀਡ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਨਿਯਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਲਈ ਇਹ ਲਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਫੀਡਰ ਦੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

4. ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲੋਂ ਦੁਗਣਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਗਰਮੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਗੁਣ ਵੱਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।

1. ਅਮ੍ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ 70-80% ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

2. ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੇਡ ਦੀ ਬਣਤਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾ

ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੋਲਟਰੀ ਸ਼ੇਡ ਦਾ ਲੰਮਾ ਹਿੱਸਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਛੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧੀ ਧੁੱਪ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਪੋਲਟਰੀ ਸ਼ੇਡ ਦਾ ਆਕਾਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਗਿਲੜੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮ੍ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਇਲਰ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ 1 ਵਰਗ ਫੁੱਟ
ਅਤੇ ਮੁਰਗੀ ਨੂੰ 2 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਜਗ੍ਹਾ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਡ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ
ਚੌਥੀ 22 ਤੋਂ 25 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ
ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬੁਨਾਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਛੱਤ ਦੇ ਪਸਿਆਂ ਦੀ ਉਚਾਈ 6 ਤੋਂ 7
ਫੁੱਟ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ 10 ਤੋਂ 12 ਫੁੱਟ ਹੋਣੀ
ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

6. ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਵਧੀਆ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਇਹ ਲਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਮਿਹਤ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੋਲਟਰੀ
ਪਾਲਣ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ, ਸਾਫ਼ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ
ਸਾਫ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਗਹੀਂ ਪੋਲਟਰੀ
ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖ
ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਰੋਕਾਨ ਲਈ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਟੀਕਾਕਰਨ
ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸਮ	ਉਮਰ	ਜਗ੍ਹਾ
ਐਮ.ਡੀ.	ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ	ਚਮੜੀ
ਗਣੀ ਖੇਤ (RDVF ₁)	5-7 ਦਿਨ	ਨੱਕ/ਅੱਖ
ਆਈ.ਬੀ.ਡੀ. (IBD)	14 ਦਿਨ	ਨੱਕ/ਅੱਖ
ਗਣੀ ਖੇਤ (RDVLaSota)	21 ਦਿਨ	ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ
ਆਈ.ਬੀ.ਡੀ. (IBD)	28 ਦਿਨ	ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ
ਅੰਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਲਈ ਟੀਕਾਕਰਨ :		
ਕਿਸਮ	ਉਮਰ	ਜਗ੍ਹਾ
ਐਮ.ਡੀ. (MD)	ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ	ਚਮੜੀ
ਗਣੀ ਖੇਤ (RDVF ₁)	5-7 ਦਿਨ	ਨੱਕ/ਅੱਖ
ਆਈ.ਬੀ.ਡੀ. (IBD)	14 ਦਿਨ	ਨੱਕ/ਅੱਖ
ਇਨਫੈਕਸ਼ੀਅਸ ਬਰੋਕਾਈਟਸ (Infectious Bronchitis)	20 ਦਿਨ	ਨੱਕ/ਅੱਖ ਜਾਂ ਪਾਣੀ
ਆਈ.ਬੀ.ਡੀ. (IBD)	25 ਦਿਨ (ਬੂਸਟਰ)	ਨੱਕ/ਅੱਖ
ਗਣੀ ਖੇਤ (LaSota)	30 ਦਿਨ	ਪਾਣੀ
ਮੁਰਗੀ ਪੋਕਸ (Fool pox)	42 ਦਿਨ	ਖੰਭ ਦੀ ਚਮੜੀ
ਮਾਸਪੇਸੀ/ਚਮੜੀ	56 ਦਿਨ	ਮਾਸਪੇਸੀ/ਚਮੜੀ
ਗਣੀ ਖੇਤ (R ₂ B)	90 ਦਿਨ (ਬੂਸਟਰ)	ਪਾਣੀ
ਮੁਰਗੀ ਪੋਕਸ (Fool pox)	110 ਦਿਨ	ਖੰਭ ਦੀ ਚਮੜੀ
ਰਾਣੀ ਖੇਤ (R ₂ B)	130 ਦਿਨ (ਬੂਸਟਰ)	ਮਾਸਪੇਸੀ/ਚਮੜੀ
ਗਣੀ ਖੇਤ (LaSota)	200 ਦਿਨ	ਪਾਣੀ

ਗੁਣ	ਬ੍ਰਾਇਲਰ ਸਟਾਰਟਰ ਫੀਡ	ਬ੍ਰਾਇਲਰ ਫਿਨਿਸ਼ਰ ਫੀਡ	ਚੂਚਿਆਂ ਦੀ ਫੀਡ	ਗਰੋਅਰ ਫੀਡ	ਲੋਅਰ ਫੀਡ	ਬਰੀਡਰ ਫੀਡ
ਨਾਮੀ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ %)	11	11	11	11	11	11
ਕੱਚ ਪੋਟੀਨ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ %)	23	20	20	16	18	18
ਗੇਸ਼ਾ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ %)	6	6	7	8	8	8
ਤੇਜਾਬ 'ਚ ਅਧੂਲਣਸੀਲ	3	3	4	4	4	4
ਸੁਆਹ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ %)	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6	0.6
ਲੂਣ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ %)	1.2	1.2	1.0	1.0	3.0	3.0
ਕੈਲਸੀਅਮ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ %)	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
ਫਾਸਫੋਰਸ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ %)	1.2	1.0	0.9	0.6	0.65	0.65
ਲਾਈਸਾਈਨ (ਘੱਟੋ ਘੱਟ %)	0.5	0.35	0.3	0.25	0.3	0.3
ਉਤਜ਼ਾ (ਕਿਲੋ/ਕਿਲੋ/ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ)	2800	2900	2600	2500	2600	2600
ਮੈਗਨੀਜ (ਮਿਲੀਗ੍ਰਾਮ/ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ)	90	90	90	90	90	

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਮਸਲਾ

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹੁ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼
ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ
ਜ਼ੋਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ, ਮੁਲਕ
ਦਾ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੌਹਰੀ ਸੂਬਾ ਸੀ,
ਹੋਰ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਲੋਚਦੇ
ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ
ਸੂਬੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਵਰਤਾਓ ਕਰਾਨ ਅਤੇ
ਲੱਗਭਗ 1997 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਨਣ ਵਾਲੀਆਂ
ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ
ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਨਾ ਕੱਵਲ ਆਰਥਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ
ਲੈ ਗਈਆਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ
ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦੂਜਿਆਂ ਸੂਖਿਆਂ ਤੋਂ ਪਛੜ
ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹੁ
ਬਹੁਪੱਤਰੀ ਸੰਕਟਾਂ ਵਿਚ ਪਿਹਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ; ਸਿਵੇਂ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ, ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਕਟ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਸੰਕਟ, ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਆਦਿ। ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ, ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਭਾਰੀ ਪੰਡ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸਰਜੀਤੀ ਬਾਰੇ ਪਲਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਝੀਆਂ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ ਵਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਘੋਰ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸੀਮਾਂ, ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ

ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ : ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਨੂੰ 1980ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਂਡਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਿਚ ਖੋਤੇ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਖੇਤੀ ਦੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਲਹੋਦ ਕਾਰਨ ਲੋੜ ਤੇ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਹੇਪ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨਾ ਪਾਤਲਾ ਮੈਨੀ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਿਤ ਧਿਰਾਂ ਸੰਜਿਦਗੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਲੰਮੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਥਿਰਤਾ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਟਿਕਾਊ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਹਬੀ ਦੀ ਆਗਿਕਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਘਾਟ : ਪੰਜਾਬ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਗਮਾਣ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਅਤਿਅੱਤ ਘਾਟ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼, ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਜੋ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੁਥਿਆਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪੂੰਜੀ ਨਿਗਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ 10000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੇ ਵਾਧੂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਮਤਤਾ ਜੋ ਨਿਵੇਸ਼-ਪਰੇਲੂ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ, ਲਗਤਾਰ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ; ਇਹ ਘੱਟ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਪੱਧਰ 8-9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਰਾਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸੁਧਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣਾ ਆਰਥਿਕ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਫਿਰ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਚਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟੈਕਸ਼-ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ 7-8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 12-13 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਵਧ ਕੇ, ਕਰਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕਰ ਲਗ ਕੇ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ

ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ
ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਕਸ਼ੰਗਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ
ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਇਆਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ। ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ
ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੱਬੇ ਕਚਲੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੂਰ

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ,
ਮਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
ਮੈ. 98154-27127

ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤੇਜ਼
ਆਗਬਿਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਲੋੜੀਏ ਫੰਡ ਵੀ
ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਰਜੇ ਦਾ ਸੰਕਟ : ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਮਸਲਾ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੇ ਮਨਾਂ ਮੂੰਹੀਂ ਕਰਜੇ ਦਾ ਹੈ । ਮਾਰਚ 2023 ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ 3.13 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ । ਅੰਦਰਾਂਤਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 2023-24 ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਇਹ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਿਰ ਇਸ ਵਕਤ ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇੱਥੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੱਖ ਕਰਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਏ

III
III

ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਸਿਰਫ 7.8 ਫੀਸਦੀ ਹੈ ਮਿਲਦਾ ਹੈ; ਬਾਕੀ 92.2 ਫੀਸਦੀ ਪਿਛਲੇ ਕਰਜ਼ਾ ਚੱਕਰਵਿਤੀ ਕਿਹੜੇ ਹਨ।

ਸਿਹਤ, ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ
ਹੁਣ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਉਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੰਘਾਟ ਵੱਲ ਲਿਗਾਹ ਮਾਰੀਏ। ਇਹ ਅਪਣੇ
ਖਰਚ ਦਾ 11.12% ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਖਰਚਣ
ਲਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ; ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਐਸਤ
15-16% ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ
ਸਿਹਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਲਈ 4% ਖਰਚਦਾ ਹੈ
ਮੁਲਕ ਦੀ ਐਸਤ 5.5% ਹੈ। ਪੇਂਡੂ
ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 2-3% ਹਿੱਸਾ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਮੁਲਕ ਦੀ ਐਸਤ 6-
7% ਹੈ। ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਪੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ
ਲਈ 1-2% ਹੈ; ਮੁਲਕ ਦੀ ਐਸਤ 4-
5% ਹੈ। ਦੱਸਣਾ ਜੁਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ
ਰਕਮ ਖਰਚਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਖਰਚ ਲਈ ਰੱਖੀ ਰਕਮ ਤੋਂ
ਖਰਚ ਲਈ ਰੱਖੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਖਰਚ ਘੱਟ

ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਤੇ ਗਤੀਸੀਲ ਨੀਤੀਗਤ ਸਾਧਨ
ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹਨ ।
ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ
ਵੱਛੋਂ ਕੈਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤਰ, ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ
ਹਟਾਉਣਾ, ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ ਕਈ
ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਸੁਧੇ ਦੇ ਆਰਥਿਕ

ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਨੀਤੀਗਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਕਾਰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਤੀ ਪਾੜਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਜੋ ਦਿਨ-ਬਿਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ
 ਅਤੇ ਸੁਸ਼ਾਤੀ ਸੂਬੇ ਤੇ ਕੇਂਦਰ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ
 ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਨਤ
 ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਕੇ
 ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ।
 ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਮੁਲਕ
 ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੰਦੀਜ਼ਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵੀ
 ਖਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰਥਿਕ
 ਸੰਕਟ (ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ, ਨਿਵੇਸ਼ ਸੰਕਟ, ਕਰਜ਼ਾ

ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਕੜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ-ਪ੍ਰਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸੰਕਟ) ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤਾਵਾਂ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੁਧਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਅੰਕੜਾਂ ਦੁਰ ਕਰਨੀਆਂ

ਅਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ : ਸੁਬੰਧ
ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ

ਅਗਾਂਹਵਧ ਸਫਲ ਕਿਸਾਨ : ਸ . ਰਾਮਦੇਵ ਮਿਥ ਕਾਹਲੋ

ਹਰ ਸਾਲ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਖੇਤੀ ਲਾਗਤਾਂ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਵੰਡ
ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਮਹੀਂਗੇ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਕਾਰਨ, ਖੇਤੀ
ਖਰਚੇ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਦਕ ਛੁੱਟੇ
ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਕਿਸਾਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਛੱਡਦੇ ਜਾ
ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੋ
ਕਿਰਸਾਨੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਵਿਕਲਪ ਹੈ। ਸਾ
ਰਜਵਵਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਇਸ ਰਹ ਤੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ
ਕਦਮ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ ਗਨੀ ਤੋਂ ਗੁਣ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਤਵੱਤ ਦਿੱਤਾ
। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਲੀਸਰ ਦੇ ਗਹਿਰ ਵਾਲੇ
ਕਿਸਾਨ ਸ. ਰਾਜਵਵਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਬਾਲੇ ਤੋਂ ਬੀਏ. ਦੰ
ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ 6 ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਜਿਸ
ਵਿਚ ਉਹ ਕਮਾਦ ਦੀ ਫਸਲ ਬੀਜਦਾ ਹੈ। ਗਨੀ ਦੀ ਘੱਟ
ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਖੰਡ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਭੁਗਤਾਨ
ਕਾਰਨ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀ ਆਪ ਗੁੜ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਵੇਚਣ
ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ।

ਸ. ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਲ 2010 ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੀਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਥੱਡੇ ਬਹੁਤ ਤਜ਼ਰਬੇ ਤੋਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਗੁੜ ਅਤੇ ਸੱਕਰਤ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਹੁਨਰ ਵਿਚ ਮੁਹਰਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਲ 2018 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਸਿਲ ਕੇ ਖੇਤਰੀ ਖੇਤ ਕੇਂਦਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਬਦਲਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਵੰਡ-ਸਵੰਨੀ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ। ਉਸ

ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਦੇਸੀ ਗੁੜ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ।

ਹੁਣ ਸ. ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਸੁੰਢ ਵਾਲਾ, ਅਲ ਸੀ ਵਾਲਾ, ਤਿਲਾਂ ਵਾਲਾ, ਛੋਲਿਆਂ ਵਾਲਾ
ਗੜ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗੜ ਦੀ ਖਸੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਕਿਸੇ ਰਸਾਇਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਗੜ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਉਹ ਗੜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗੱਠੀ ਚੀਅਂ ਉਤਮ ਕਿਸਮਾਂ
ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ
ਮੱਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗੁਜ਼
ਦੀ ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਗੀ ਮੰਗ
ਹੈ। ਗੁਜ਼ ਦੀ ਕਾਢੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਨਾ ਖਰੀਦਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਕਿੱਤੇ
ਨਾਲ ਕਈ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਣ
ਤੱਕ ਰਾਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤਕਰੀਬਨ 30-35 ਕਿਸਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਵੀ ਹੋਰ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੀ ਹੋਰ

ਸ. ਰਾਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁੜ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ
ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ
ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਿਸਾਨ
ਕਮਦ ਬੀਜਦਾ ਹੈ ਉਹ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ੁਰੂ
ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਿੱਤਾ, ਖੰਡ ਮਿਲਾਂ ਨੂੰ ਗੰਨਾ
ਵੇਜ਼ਣ ਦੇ ਮਕਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਮਨੁੱਖੇ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸੁਖਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ,
ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਭਾਗ, ਲੁਧਿਆਣਾ
ਮੋਬਾਈਲ : 98724-28119

ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਬਰਾਮਦਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਖੁਸ਼

ਪੰਜਾਬ ਨੇ 31 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ

ਕਾਰਨ ਉਹ ਮੰਡੀ
ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੀਆਂ

ਬਸਾਮਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਚ
ਕਰਮਾਣਬੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ
ਰਕਬਾ ਵਧਾ ਕੇ ਡਿਓਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼
ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਬੀਜ
ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ
ਭੇਜਦਾ ਹੈ।

ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਪੱਖ਼ ਭਾਵੇਂ ਫਲਾਂ
 'ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸਤ ਬੱਲੇ ਰਕਬਾ
 ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ
 ਪਰ ਇਸ 'ਚ ਕੋਈ ਵਧੇਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ
 ਨੌਜਵਾਨ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾ
 ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ 'ਚ ਲਈ
 ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਫਸਲ ਪਿੱਚ
 ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇੰਡ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ

ਸਰਦੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਅਚਾਰ

ਨਿੰਬੂ ਅਤੇ ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਦਾ ਅਚਾਰ

ਵਿਧੀ : ਨਿੰਬੂ ਨੂੰ ਧੋ ਕੇ, ਚਾਰ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕੱਟੋ
 ਲਓ, ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅਦਰਕ ਨੂੰ
 ਉਚਿਤ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਕੱਟ ਲਓ। ਇੱਕ ਢਰੀਈ ਪੈਨ
 ਵਿਚ, ਖੜ੍ਹੇ ਮਸਾਲੇ ਹਲਕੇ ਭੁੰਨ ਕੇ, ਠੰਡੇ ਕਰ ਲਓ ਅਤੇ
 ਫਿਰ ਮਿਕਸੀ ਵਿਚ ਦਰਦਰੇ ਪੀਸ ਲਓ। ਇਕ ਕੜੀਈ

ਵਿੱਚ, ਸਰੋਂ ਦਾ ਤੇਲ ਗਰਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੋਲਣਾ
 ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਦਿਓ। ਇਕ ਵੱਡੇ ਬਰਤਨ ਜਾਂ ਪਰਤ ਵਿੱਚ
 ਨਿੱਬੇ, ਅਦਰਕ ਅਤੇ ਹਰੀ ਮਿਰਚ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰੇ
 ਮਸਾਲੇ ਰਲਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਚੰਗੀ
 ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਲਾ ਲਓ। ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਚਾਰ ਨੂੰ
 ਕੱਚੇ ਦੇ ਮਰਤਬਾਨ ਵਿਚ ਪਾਕੇ, ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ 5-7 ਦਿਨ
 ਧੋਪ 'ਚ ਰੱਖੋ।

ਅੰਵਲੇ ਦਾ ਅਚਾਰ

ਰਲਾ ਲਓ । 2-3 ਮਿੰਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਗੈਸ
ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਅਚਾਰ ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਦਿਓ । ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ
ਅਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ ਤੇ ਮਰਤਬਾਨ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ।
ਚਲਦੀ ਦਾ ਅਚਾਰ

ਸਮੱਗਰੀ : ਕੱਚੀ ਹਲਦੀ (ਡੇਢ ਇੰਚ ਲੰਬੀ
ਟੁਕੁਝਿਆਂ ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਹੋਈ), ਨਮਕ : 150 ਗ੍ਰਾਮ,
ਧਨੀਆ : 10 ਗ੍ਰਾਮ, ਹਲਦੀ ਪਾਊਡਰ : 10 ਗ੍ਰਾਮ,
ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ : 5 ਗ੍ਰਾਮ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ : 5

ਗ੍ਰਾਮ, ਰਾਈ : 5 ਗ੍ਰਾਮ, ਸੈਂਡ : 10 ਗ੍ਰਾਮ, ਮੇਥੇ : 5
ਗ੍ਰਾਮ, ਜੀਰਾ : 10 ਗ੍ਰਾਮ, ਕਲੋਜੀ : 5 ਗ੍ਰਾਮ, ਲੋਂਗ
: 2 ਗ੍ਰਾਮ, ਦਾਲਚੀਨੀ : 2 ਗ੍ਰਾਮ, ਇਲਾਇਟੀ (ਛੋਟੀ
ਅਤੇਵੱਡੀ) : ਹਰੇਕ 2 ਗ੍ਰਾਮ, ਜਾਇਫਲ : 2 ਗ੍ਰਾਮ,
ਜਾਵਿਤਰੀ : 2 ਗ੍ਰਾਮ, ਸਰਮੌਂ ਦਾ ਤੇਲ : 250
ਮਿਲੀਲੀਟਰ ।

ਵਿਧੀ : ਹਲਦੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ, ਉਚਿਤ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਕੱਟ ਲਓ । ਕੜਈ ਵਿਚ ਤੇਲ ਗਰਮ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਥੋੜਾ ਠੰਡਾ ਕਰ ਲਓ । ਇਸ ਤੇਲ ਵਿਚ ਹਲਦੀ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ ਮਿਲਾਓ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮਸਾਲੇ ਰਲਾ ਦਿਓ । ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਗਲ ਨੂੰ ਇਕ ਕੱਚ ਦੇ ਮਰਤਬਾਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ, ਹਫ਼ਤੇ ਲਈ ਧੂਪ 'ਚ ਰੱਖੋ ।

ਰੁਪਿਦਰ ਕੌਰ, ਮੋਨਿਕਾ ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ
ਪੂਨਮ ਸਚਦੇਵ, ਸਾਕਿਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਸੈਟਰ,
ਮੋਬਾਈਲ : 97797-00905

ਕਣਕ : ਕਣਕ ਦੀ ਗਿਸਮ ਪੀ ਬੀ ਡਾਲਲਯੂ-
757 ਬਹੁਤ ਪਿਛੇਤੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਅੱਧ ਜਨਵਰੀ
ਤੱਕ ਬੀਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਹੈਪੀ ਸੀਡਰ
ਨਾਲ ਬੀਜੀ ਕਣਕ ਨੂੰ ਚੁਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ
ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10-15 ਦਿਨ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੇ ਦੇ

ਵਾਰ 2% ਜਿੰਕ ਵਾਸਥਾਈਂਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਚੋਗ ਖੁੱਡਾਂ ਵਿੱਚ (ਸਿੱਚਈ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ) ਰੱਖੋ। ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁੱਲੀ ਤੰਡਾ ਦੇ ਫੇਲਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਨਿਧੀਨ ਨਾਸ਼ਕ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਮਾਤਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਰਤੋਂ। ਜਿਹੜੀ ਕਣਕ ਦੀ ਭਸਲ ਵਿੱਚ ਮੈਗਾਨੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਪੱਤੇ ਪੀਲੇ ਪਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਉੱਥੇ ਮੈਗਾਨੀਜ਼ ਸਲਫ਼ੇਟ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੇਤਲੀਆਂ ਜੀਮਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਧਕ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਉਪਰਲੇ ਨਵੇਂ ਪੱਤੇ ਹਲਕੇ ਹਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੀਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਹੇਠਲੇ ਪੱਤੇ ਹਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਸਿਹੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇੱਕ ਭੁਵਿੰਟਲ ਕਿਪਸਮ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਬ ਨਾਲ ਛਿੱਟਾ ਮਹੌ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀ ਭਸਲ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ।

ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀ ਰੁਕੋਵੇ

ਜੇਕਰ ਪੀਲੀ ਕੰਗੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਫਸਲ
ਤੇ 0.1% ਕਸਟੋਡੀਆ/ਕੈਵੀਅਟ/ਓਪੇਗਾ/ਟਿਲਾਟ/
ਮਿਟਲਾਟ/ਬੰਪਰ/ਸ਼ਾਈਨ/ਮਾਰਕੋਲ ਜਾਂ 0.06% ਨਟੀਵਿ
ਦਾ ਛਿੜਕਾਮ ਸਾਫ਼ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਤੇ ਕਰੋ।

ਤੇਲ ਬੀਜ : ਤਣੇ ਦੇ ਗਾਲੇ ਨੂੰ ਕਥੁ ਹੇਠ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਸ ਸਮੇਂ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਲਗਾਓ। ਚਿੱਟੀ ਕੁੰਗੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ 250 ਮਿਲਿ. ਰਿਡਕਿਲ ਗੋਲਡ ਨੂੰ 100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। **ਕਮਾਦ :** ਤਰਾਈ ਗੜ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਮੁੱਢਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਖਾਂ ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੂਟੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਓ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ : ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਲੂ, ਗਾਜ਼ਰ,
ਮੂਲੀ, ਸਲਗਮ, ਪਾਲਕ,
ਧਨੀਆਂ, ਮੇਥੀ, ਲਸਣ ਅਤੇ
ਮਟਰਾਂ, ਟਾਰਾਟ, ਬੈਂਗਲ, ਮਿਰਚ
ਅਤੇ ਸਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਦੇ ਖੇਤਾਂ
ਦੀ ਮਲਚਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
ਹੈ। ਮਲਚਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ
ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ
ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਛੱਲ
ਗੋਭੀ ਦੀਆਂ ਪਛੇਤੇ ਮੌਸਮ ਦੀ
ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਲਵਾਈ
ਲਈ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ। ਗਾਜ਼ਰ, ਮੂਲੀ, ਸਲਗਮ, ਪਾਲਕ,
ਧਨੀਆਂ, ਮੇਥੀ, ਲਸਣ ਅਤੇ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ
ਕਿਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ-89 ਅਤੇ ਮੀਠੀ ਫਲੀ ਦੀ
ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਸਮਾਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੈ। ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਪਨੀਰੀ
ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ 4-5 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਪਤੀ ਏਕੜ ਬੀਜਿ

। ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਤੇਲੇ ਦੇ ਹਸਲੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ
 300 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਮੈਟਾਸਿਸਟਾਕਸ 25 ਤਾਕਤ ਨੂੰ
 100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ
 ਹਿਸਾਬ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ । ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇਤੇ ਭੁਲਸ
 ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ 500-700 ਗ੍ਰਾਮ ਇੰਡੋਫਿਲ
 ਐਮ-4/5-ਮਾਰਕਜੈਬ /ਐਂਟਾਗੋਲ/ਕੱਵਰ ਜਾਂ 750-
 1000 ਗ੍ਰਾਮ ਕਪਰ ਐਕਸੀਕਲੋਗਾਈਡ/ਮਾਰਕ ਕਪਰ
 ਨੂੰ 250-350 ਲਿਟਰ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ
 ਹਿਸਾਬ ਸਾਫ਼ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਤੇ ਹਫ਼ਤੇ-ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੇ
 ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ । ਜਿਸ ਵਾਲੇ ਆਲੂਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲਸ ਰੋਗ
 ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਰੋਗ ਦੀ ਲਾਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ
 ਪਤਰਾਲ ਕੱਟ ਦਿਓ । ਜਿਹੜੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛੇਤੇ ਭੁਲਸ
 ਰੋਗ ਦਾ ਹਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤਰਾਲ ਖੇਤ

ਮਿਸ਼ਨ 2:250 ਦਾ ਛਿੜਕਾਂ ਕਰੋ । ਬੇਰਾਂ
ਉਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਰਵਾਂ ਫਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਸਿੰਚਾਈ ਜੁਰੂਰ ਕਰੋ ।
ਪੱਤਖੜੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਡੂ,
ਅਲੂਚਾ, ਨਾਸਪਾਤੀ, ਅੰਜੀਰ, ਅੰਗੂਰ ਆਦਿ ਲਗਾਉਣ
ਲਈ ਖੇਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਵੇ । ਅੰਬਾਂ ਦੀ
ਗੁੰਦਿਹੜੀ ਦੀ ਰੈਕਬਾਮ ਲਈ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਣੇ
ਦੁਆਲੇ ਅਲਕਥਣ ਸੀਟ ਨਹੀਂ ਲਪੇਟੀ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ
ਲਪੇਟ ਦਿਓ । ਅਮਰੂਦ ਅਤੇ ਬੇਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਬੀ
ਸਰੇ ਮੁੱਖ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸੀ ਖਾਦਾਂ ਪਾਉਣ
ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਹੈ । ਪੱਤਖੜੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਫਲਦਾਰ
ਬੂਟੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਡੂ, ਅਲੂਚਾ, ਨਾਸਪਾਤੀ, ਅੰਜੀਰ,
ਫਾਲਸਾ ਆਦਿ ਦੀ ਕੰਟ-ਫਾਂਟ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਕੰਮ
ਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਪਸੂ ਪਾਲਣ : ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਪਸੂ ਢਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਮੀਂ ਇਕੱਠੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਕੰਟੋਰੇਲ ਲਈ ਦਿਨ ਦੀ ਪੁੱਧੂ ਵੇਲੇ ਵਿੜਕੀਆਂ ਖੇਲ ਦਿਓ । ਸਾਫ਼ ਹਵਾ ਦੇ ਵਗਣ ਨਾਲ ਨਮੀਂ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਸੂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਣਗੀਆਂ । ਗਾਵਾਂ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਲ ਮੂਤਰ ਉੱਪਰ ਹੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਜਦੋਂ ਗੋਹਾ ਸੁੱਕ ਕੇ ਕਰਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਸੂ ਗੰਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਸੂਆਂ ਨੂੰ ਚੌਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੋਹਾ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਦੂਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਸੂ ਲਈ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਘਰ ਬਣਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਪਸੂ ਬੱਲੇ ਸੁੱਕ ਵਿਛਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਕੀ ਪਰਾਲੀ ਜਾਂ ਘਾਹ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ । ਪਰਾਲੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚ $\frac{3}{4}$ ਗੁਣਾਂ ਪਣੀ ਸਮਾਂ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਦੁਧਾਰੂ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਲੇਵੇ ਵੀ ਇਸ ਸੁੱਕ ਨਾਲ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਛੇਟੇ ਕਰਤੂ/ਵੱਡੂ ਬੱਲੇ ਵੀ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਮੂਨੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਦੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਹੈ ਸਕੇ ।

ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰੋਕਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਸਾਡੇ ਇਕ ਸਾਥਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਚੌਪਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਹਰ
ਸਾਲ 23 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਦਿਵਸ
ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਉਪਵਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ
ਦਿਵਾ ਸਕੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜਿਕ
ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕੇ
ਅਤੇ ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 'ਚ
ਇਕ ਕੁਲੀਨ ਅਤੇ ਸੰਪਨ ਨਗਰਿਕ ਹੋਣ
ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿਵਾ ਸਕੇ? ਜੜੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਸ਼ਾ-ਦੁਰਦਸ਼ਾ 'ਤੇ
ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਧੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਬਦੀ
ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ
ਸਿਰਫ 5 ਫੌਜਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਕਰੇ ਜਾ
ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ ?
ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ
ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਹੈ ਲੈ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
ਅਜ ਤੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
ਮੰਤਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ
ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਨਾ ਤਾਂ
ਸੰਪਨ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ
ਦੀ ਅਮਦਨੀ ਵਧ ਸਕੀ ਹੈ, ਦੁੱਗਣੀ
ਅਮਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਖਲੇ ਖੱਥਲੇ ਹੀ
ਸਾਬਤ ਹੋਏ । ਇਸ ਦਾ ਕੁਝ ਤਾਂ ਕਾਰਨ
ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ
ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ,
ਇਕ ਛਾਰਮਲਾ ਸਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਲਓ
 ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 4 ਚੀਜ਼ਾਂ
 ਦਵਾਈਆਂ, ਸਿੰਚਾਈ, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜ ਦੀ
 ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋਣੀ
 ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਝਾਅ
 ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ 3 ਤੋਂ 5

ਹੈਕਟੇਅਰ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫ੍ਰੀ ਭਾਵ ਮੁਫ਼ਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ । ਉਸ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇੰਨੀ ਪੈਦਵਾਰ ਤਾਂ ਕਰਨੀ ਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਸਿਹਨਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭੇ । ਇਹ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਸਿਨ੍ਹਾਂ

ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਜਮੀਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਉਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਟੀਚਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ 'ਚ ਸੌਕਾ, ਹੜ੍ਹ, ਕਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ, ਅਧੁਨਿਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਉਸ ਤੱਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਵਰਗੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਇਕ

ਦੂਜੇ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਕਿ 3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਰਵੇਖਣ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਟੀਚਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਨੇ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ 2 ਹੋਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਇਹੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਦਲ ਹੋਣ ਕਿ ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਡੱਡ ਕੇ ਰਿਲੀਫ ਪੈਕੇਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 2 ਸਾਲ ਹੋਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਤੀਜਾ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਸਮਾਨ ਲਿਧੀ, ਉਸ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਬੀਮਾ, ਯੂਰੀਆ ਪੂਰਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਾਪਸ ਲਿਆ

ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਨਿਰਭਰ ਬਣਾਉਣ, ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਾਧਾਉਣ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਣਨ। ਸਹਿਕਾਰਿਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖੇਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਨਹਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਗਲੀ ਵੱਲ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ।

ਦਿਹਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਸਕਣ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮਹੌਲ 'ਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਐਡਜ਼ਸਟ ਕਰ ਸਕਣ।

ਐਰਤਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ : ਇੱਥੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਣਦੇਖੇ ਪਹਿਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ : ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਤੀ ਲਈ ਅੱਸਥਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਬਦਲ ਹੋਣ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤ-ਬਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਉਪਜ ਖੰਭੀਦਣ, ਵੇਚਣ, ਖੇਤੀ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਵਧਾਰ ਕਰਨ, ਫਾਰਮ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਅਸਲੀਅਤ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰਕ ਪੱਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਣਦੇਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਰਦ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਣਾਉਣ, ਦਿਹਤਾ ਖਤਰਾ 'ਚ ਸਟਰਟਅਪ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਬਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਿਹਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਅਮੀਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਕਰ, ਐਸਪ੍ਰੈਸ਼ਨੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤੇ ਮਲਟੀਨੈਸ਼ਨਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਅਧਿਕ ਮਸੀਂ, ਬਿਜਾਈ, ਕਟਾਈ ਦੇ ਯੰਤਰ ਇਹ ਦੇਸੀ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸੀ ਉਤਪਾਦਕ ਵਧ ਯਹਾਦਾਨ ਅਰਤਾਂ ਦਾ ਹੁਦਾ ਹ।

ਸਾਡੇ ਸਾਹਿਤ 'ਚ ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਤੱਕ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਵਲਾਂ ਦੀ ਰਚਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਖੂਬੀ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਨਾਟਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮਾਂ ਤੱਕ 'ਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਕਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਧਰਤਲ ਭਾਵ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਦਿੰਨੀ ਤੋਂ ਅਥ ਕੀਤੀ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਨਵਾਂ ਸੌਚਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ।

ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਸਰੀਨ

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਵੱਲੋਂ

ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਡੀਲਰ/ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰਾਂ ਲਈ

ਚੰਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁਟ

KHETI DUNIYAN
TID - 62763351

ਚੰਦੇ ਭਰਨ ਲਈ QR ਕੋਡ ਸਕੈਂਦ ਕਰੋ।

ਵੱਟਸਾਈਪ
ਰਾਹੀਂ ਫਰੀ
ਸਰਵਿਸ ਪਾਓ।

ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ **300/-** ਰੁਪਏਦੋ ਸਾਲ ਲਈ **500/-** ਰੁਪਏKHETI DUNIYAN
An Exclusive Agril. Weekly

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਕੇ. ਡੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਰੋਡ, ਨੇੜੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਰਕਿਟ, ਪਟਿਆਲਾ-147001
ਮੋ. 90410-14575 ਈ-ਮੇਲ : khetiduniyan1983@gmail.com

ਕਮਲਾਂਦਰਜੀ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ,
ਬਲਾਕ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਮੈਨੇਜਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਹੜੂਵਾਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ
(ਮੋ.98150-82401)

ਉਸਤੋਂ ਅੱਜ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਕਿ ਚੰਗੇ ਸੋਚ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਛੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਬਿਚਤੀ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਈਰਖਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਆਪਣੇ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਇਸਾਹੀਣ ਹੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਹੋਸ਼ਾਂ ਹੋਸ਼ਾਂ ਅਫਜ਼ਾਈ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਬੁਗਈ ਵੱਧ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਤੇਰੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੇ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਾਲ ਤੱਕ ਕੰਮ ਰਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਤੈਨੂੰ ਸੋਭਦਾ ਨਹੀਂ। ਖੈਰ ਇਸ ਸਫਲ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾਦਾ ਜੀ ਵਧੀਆ ਸੇਧਕ ਰਹੇ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੇਸ਼ਹਰੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਗਾਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਰਨ ਹਨ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਵਹਾਈ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੋਵੇ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲ ਟਰੈਕਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਹਾਈ ਲਈ ਸੱਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਤੇ ਖਰਗ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਬੱਸ ਉਹ ਮੱਦਦ ਦੀ ਸੋਚ ਫਿਰ ਛੱਡੀ ਨਹੀਂ ਅੱਜ ਏਸੇ ਨਾਲ ਕੇਵਲ 250 ਹੀ ਬਣਾ ਪਾਇਆ।

ਬਲਾਕ ਕਾਹੜੂਵਾਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਾਨੋਵਾਲ ਕਲਾਂ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫਸਲੀ ਰਹਿੰਦ ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ

ਸਦਕਾ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਲਾਕ ਦੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਪੈਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਵਿੱਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਰ 176 ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚ ਰਕਬੇ 'ਚ ਕਣਕ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀਂਗਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਾਉਣ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹੁਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 2013 ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹੁਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਤੁੜੀ ਪਠਨਕੋਟ ਤੇ ਤਲਵਾੜੇ ਦੇ ਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਿਸਾਨ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਹਾਈ, ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ, ਰੀਪਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਰਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੱਜਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਬਣੇ ਸੇਧ, ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਨੇ ਕੀਤਾ ਪਿੰਡ ਅੰਡਾਪਟ

ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਤੁੜੀ ਪਠਨਕੋਟ ਤੇ ਤਲਵਾੜੇ ਦੇ ਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ 2013 ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ 2-4-6 ਕਨਾਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹੁਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਤੁੜੀ ਪਠਨਕੋਟ ਤੇ ਤਲਵਾੜੇ ਦੇ ਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਕਿਸਾਨੀ ਤਜ਼ਰਬੇ

ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਤੁੜੀ ਪਠਨਕੋਟ ਤੇ ਤਲਵਾੜੇ ਦੇ ਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਹਰ ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਹੁਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਸੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਣਾਈ ਤੁੜੀ ਪਠਨਕੋਟ ਤੇ ਤਲਵਾੜੇ ਦੇ ਟਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ 2 ਮੋਟਰਾਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਛੋਨੇ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਢਾਂਡਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਫਸਲੀ ਸਲਾਹ ਸੁਝਾਅ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲ ਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਕੀਝੇ ਆਦਿ ਦੇਖ ਸਮਝ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਗੋਂਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੀਜ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੇਲੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਨਵੇਂ ਬੀਜ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ 2 ਮੋਟਰਾਂ ਸਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਛੋਨੇ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਢਾਂਡਾਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਾਲ ਬਣ ਕੇ ਛਿੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਗਲਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਮੋਟਰ ਮੈਂ ਇਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੱਡਰ ਨਾਲ ਪੱਜਵੇਂ ਛੋਵੇਂ ਦਿਨ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਸਲ 'ਚ ਗਲਾ ਬਚਿਆ ਤੇ ਮੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਹੇ ਤੇਲੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਤਜ਼ਰਬਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਕੇ ਫਸਲ ਤੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਕਾਹੜੂਵਾਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂਵਾਲ ਕਲਾਂ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਕਾਹੜੂਵਾਨ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ।

ਹਨ ਤੇ ਇਟਲੀ ਜਾਣ ਦੀ ਆਫਰ ਸੀ, ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਏਸ ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ 176 ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕੰਮ ਹੈ, ਜੇ ਬੰਦਾ ਕਰਨ ਚਾਹੇ ਤਾਂ। ਅੱਜ ਕੀਤੀ ਤੇ ਏਸ ਵਾਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਗੀਪਰ, ਸੁਪਰਸੀਡਰ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤੁੜੀ ਗੀਪਰ, ਸੁਪਰਸੀਡਰ, ਪਲਟਾਵਾਂ ਹੱਲ, ਤਵੀਆਂ, ਮੁੱਖ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕੱਟਰ, ਟਰਾਲੀ ਤੇ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਸੋਲਾਈਕ ਬੰਦੀਆਂ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਗਲੇ ਖਰੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਵਾਂ ਖਰੀਦਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਗੋਂਦ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੀਜ ਆਦਿ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਲਾਹਾਂ ਵੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਕਾਹੜੂਵਾਨ ਦੇ ਚੱਲਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ।

(ਚੱਲਦਾ)